Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 210 (16433) | 1983 оной сентябриин 11, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

...СС-эй ЦК-гай ...ЛИТБЮРОДО

...ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани ...—Помара—Ужгород гэһэн газай хоо... болзорһоо урид ашаглалгада оруулжа, ха... хүсэндэнь хүргэхэ тухай СССР-эй Нефтиин промышленностиин предприятинуудые барилгын ..., СССР-эй Газай промышленностиин ми... мэдээсэлые шагнаба. Дэлхэй дээрэ өөрсэ инженерно-техническэ барилгые хараалагда...һоо зургаан һараар урид ашаглалгада оруул... экономическа ба политическэ ехэ удха шанар... мянган ажалша коллективүүдэй гай...лалта, түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые хүгжөөхэ, Советскэ Союзай Элшэ хүсэнэй ... бэелүүлхэ талаар партиин XXVI съездын ...дые дүүргэлгэдэ тэдэнэй оруулһан то... болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро социалис мүры...дые согсолхо, тэрээндэ илагшадые урма...ые гуримшуулан һайжаруулха тухай асуу... хэлсэбэ. Партийна, совет, профсоюзай, ... ба ажахын органууд энэ талаар нилээд ехэ ...буулжа, олониитын зохёохы үүсхэлые хүг... мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлгэдэ эдэбхитэй... байна.

...бүхы үрэ дүнгүүдээр түсэбүүд болон ... дүүргэлгэдэ ажалшадые элсүүлэн хабаа... социалис мүрысөөнэй ехэ арга боломжо... гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй. Үйлэдбэ..., ажалай эмхидхэлэй ба урмашуулгын ... онолые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэдэ хабаа...нүүд, гуримууд хаа хаанагүй хараада ... хүсөөрөө хүдэлэнгүй, дундуур үрэ ... түйладаг коллективүүд, хүдэлмэрилэгшэд ... мүрысөө эмхидхэгшэдэй анхаралһаа ал... байна. Тэрэнэй дүнгүүдые согсололгодо ... эрилтэ табигданагүй, түрүү хүдэлмэри... моральна ба материальна талаарнь урмашуул... боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй.

... мүрысөөнэй эмхидхэлые һайжаруулха, ар... табан жэлэй даабаринуудые амжалтатай... түлөө тэмсэлдэ тэрэнэй үүргэ нүлөөе ..., мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолхо, илагша... хэрэгые гуримшуулан һайжаруулха ...йохёолдоһон дутуу дутуу дунданнуудые усадхаха хэм...абаха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Полит... Ажалай бүтээсые хурдан түргэнөөр дээшэ... продукциин шанарые һайжаруулгада, үйлэд... үргэдхэлгэдэ, договорнууд болон захил...галгада, үйлэдбэриин хүсэнүүдые һайнаар ... материальна ба ажалай нөөсэнүүдые арь... эрдэм, техникын дэбжэлтын туйлалтануудые ... нэбтэрүүлгэдэ, журамые бэхижүүлгэдэ мү... гол анхарал хандуулха гээшэ шухала зо... гэжэ тэмдэглэгдээ. Социалис уялгануудые ..., мүрысөөнэй дүнгүүдые согсололгодо, ...дүршэлые дэмжэн нэбтэрүүлгэдэ, социалис ...хүмүүжүүлхы хүсые бүри үргэнөөр хэрэг... коллективүүдэй үүргые саашадань дээ... шухала удха шанартай гэжэ заагдаба.

...болон Ленинград хотонуудай экономическа ба комплексно хүгжэлтэ түсэблэлгые саашадань һайжаруулха тухай партиин Московско, Ле...горкомуудай дурадхалнуудые КПСС-эй ЦК-... хаража үзөө. Москва болон Ленинградай ... ажахын һалбаринуудые нягта холбоотой... ойлголсонгёор хүгжөөхын, ниитын үйлэдбэ...рые дээшэлүүлхын, ажалай ба бусад нөөсэ... гамтай һайнаар хэрэглэхын түлөө минис..., албан зургаануудай, городской Соведүү... комитедүүдэй харюусалгые дээшэлүүл... ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Сове...далаар баталан абаһан тогтоол дотор хараа... хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые ... капитальна һомололгонуүд болон барилга... хүдэлмэриие түсэблэлгэдэ ажалша коллек... ...шеолоор предприятинууд болон эмхинүүдые ... талаарнь урмашуулгын фонднуудай мүнгэ... хубиие Москва болон Ленинградые хүг... шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ элсүү... Мосгорисполкомой ба Ленгорисполкомой ...лгэнүүд үргэдхэгдэһэн байна.

...А. Тихоновэй ФРГ-гэй федеральна банкын ...О. Пельтэй уулзалгын дүнгүүд КПСС-эй ...литбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэ... Хоёр ороной хоорондохи худалдаа най... ...номическа харилсаае хүгжөөхэ асуудалнууд ... үедэ хаража үзэгдэбэ.

...А. Алиевай США-гай хүдөө ажахын министр ... хэһэн хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые Политбюро ... Нүхэр М. С. Горбачевой Канадын парламент... уулзажа хөөрэлдэһэн тухай мэдээсэл ... һайшаагдаһан байна.

...орхи ажабайдалай, аха дүү социалис гүрэ... ...лсаае үргэдхэлгын, Советскэ Союзай эб ... гадаадын политика бэелүүлгын бусад за... КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой засе... зүбшэн хэлсэгдэбэ.

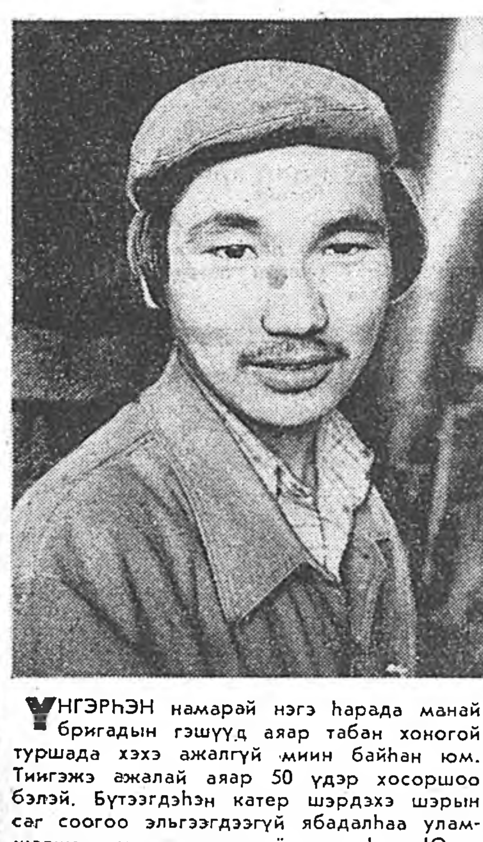

ЭМХИ ЖУРАМҺАА ЭХИТЭЙ

XI ТАБАН ЖЭЛ | АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

Үнгэрһэн намарай нэгэ һарада манай бригадын гэшүүд аяар табан хоногой туршада хэхэ ажалгүй миин байһан юм. Тиигэжэ ажалай аяар 50 үдэр хосоршоо бэлэй. Бүтээгдэһэн катер шэрдэхэ шэрын саг соогоо эльгээгдээгүй ябадалһаа уламжалжа, иимэ ушар тохёолдоо һэн. Юунһээ, хэнэй гэмээр болоо юм гээд бодомжолходо, гансал харюу үгэмөөр гэжэ һанагдана. Нэгэн гэбэл, шэрын хубида ородог бодосууд тэрэниие үйлэдбэрилдэг предприятида хожомдожо асарагдаа, хоёрдохёор, тэрэ предприятиинхидай гэмээр удаараа, үгы гэбэл,... үшөө саашань хургаа дараһанай үлүү ха. Сэхэ руунь хэлэбэл, хэн нэгэнэй өөрынгөө уялгадаа хайша хэрэгээр, журамгүйгөөр хандаһанһаал, манайшье ажалда һаад татагдаба бшуу.

Иимэ ябадалнууд ходо боложо байдаг бэшэ. Зүгөөр хаа яаханшье һаа энээнщүү ушарнууд үзэгдэжэл байдаг гээшэ. Тиимэһээл ажалай журам саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагданхай ехэ хүдэлмэри мүнөө бэелүүлэгдэнэ. Тус асуудал КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ шангаар табигдаа бэлэй. Тиихэдэ ажалай журам бэхижүүлгэдэ ажалша коллективүүдэй үүргэ, нүлөөе дээшэлүүлхэ тухай шэнэ Хуули абтаа. Мүн «Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриие шангадхаха тухай» тогтоол КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон ВЦСПС һаяшаг баталба.

Эдэ бүгэдэ партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, ажалай журам, гурим һайжаруулха талаар ябуулагдажа байгаа хүдэлмэридэ шэнэ хүсэн, түлхисэ боложо үгэбэ бшуу. Ушар иимэһээ партиин, гүрэн түрын ехэ удха шанартай дээрэ нэрлэгдэһэн тогтоолнууд болон документнүүдые ойлгуулха, тайлбарилха, тэдэниие бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэг манайшье заводой хүдэлмэришэдэй дунда үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаһан, ябуулагдажашье байна. Мүнөө юрэ ажабайдал абаад харахада, зарим тэды хубилалтанууд ажаглагдадаг болоо гээд һанагдана. Юуб гэхэдэ, урдынхидал адли дура зоргоороо ябадаг, һүүлдэнь ажалһаа гадуур сагта хүдэлнэ агбзаб гээд бодогшод «яалтайб» гэжэ тархяа маажадаг хэбэртэйгшэ.

Бригадымнай түсэбтэ даабаринуудаа саг болзор соонь бэелүүлдэг байһанда коллективэй гэшүүн бүхэнэй ажалай журам, оролдосо ехэ нүлөөлнэ бшуу.

...Николай Арсентьевич Номоконов бригадыемнай хүтэлбэрилнэ. Хамтадаа 10 дархашуул суг ажалладагбди. Коллективнай хоёр жэлэй урда тээ байгуулагдажа эхилээ һэн. Бидэнэр түрүүшээр үсөөн хүдэлмэришэнһөө бүридэһэн бригадануудта ажалладаг байгаабди. Тиигээд хахад жэл тухай сагай үнгэрөөд байхада, коллективтэмнай 10 хүн жэгдэ хүдэлдэг болоо бэлэй. Бригадамнай нэгэ нарядай гуримда оруулагданхай. Бидэнэр ами амяараа хүдэлдэг байхадаа, олон тоото бэрхэшээлнүүдтэй дайралдадаг байгаабди. Жэшээнь, заримдаа хэдэн хүдэлмэришэнэй хабаадамаар ажал хэхэ ушар гараха. Тиихэдэнь ондоо бригадаһаа хүниие бэдэрхэш. Хэн нэгые гүйхаш. Теэд тэрэшни дары ерээдхихэгүй, ажалайнгаа саг гэзхэш. Тиигэжэ манай ажал удааржа, бидэнэй һүүлээр хүдэлхэ хүнүүдтэ һаад татагдадаг байгаа бшуу. Үгышье гэбэл, мүнөө ажалай шэнэ гуримда ороһонһоо хойшо булюу һайн түлэбэритэй, сэнтэй, ажал шэлэхэ, бэдэрхэ ябадал огто үгы болоо. Түрүүндээ бригаданууд салин хүлһэндэ нэмэритэйхэн лэ ажал үрьдижэ абаха гэжэ оролдодог һэн. Бултанда ямар даабари үгтөөб, хэмнэйшье һаа тэдэ бүгэдые дууһан гүйсэд бэелүүлэлсэхэ ёһотой бшуу. Ушарынь, бригадада даалгагдаһан юумэн ха юм. Шэнэ гуримда ороһонһоомнай хойшо коллективэй гэшүүн бүхэн ажал хэрэгтээ угаа харюусалгатайгаар, журамтайгаар хандадаг болоо гээд онсолон тэмдэглэлтэй. Мүн эбтэй зэтэйгээр, нэгэ нэгэнэйнгээ хэлэгшые даажа хүдэлдэг байнабди.

Иигэжэ ажалаа түрүү аргаар эмхидхэһэнэймнай ашаар бүхы хэрэгүүднай урагшатай ябана. Ажалай бүтээсэ дээшэлээ. Хүн бүхэмнай бултанайнгаа хэрэгэй түлөө үнэн зүрхэнһөө һанаагаа зободог, даабарияа түргэн дүүргэхые, ажалдаа огто хожомдохо, улэхэгүйе оролдодог. Аха нүхэдэймнай жэшээ, хэлэһэн үгэнүүдынь ажабайдалай ёһотой һургаал болоно.

Коллективэймнай 4 гэшүүд энэ мэргэжэлээрээ арба гаран жэлэй туршада хүдэлжэ байна. Хэд бэ гэбэл, Г. Д. Доржиев, А. Г. Рымарев, В. Д. Цыбиков, Н. А. Номоконов гэгшэд болоно. Тиихэдэ 4 хүмнай 30 хүрөөдүй наһатайшуул, ажалайнгаа оньһо үшөө гүйсэд таагаагүйшүүл. Тэдэнэй тоодо өөрэйгөөшье оруулагшаб. Би дүрбэ шахуу жэлэй туршада судна бүтээлгын заводто модошо дарханаар хүдэлнэб. Хүнүүдэй зариманиинь манай ажалые ехэ бэлэн, зоболонгүйгөөр дадаад, һураадхихаар гэжэ бододог. Зүгөөр үнэн дээрээ хараад, адаглаад байхада, бригададамнай ороһон хүнүүд бултадаа шахуул нэгэ жэлэй туршада ажалдаа дүршэхэ тээшээ бологшо. Теэд харуулжа үгыт, яагаад хэбэл дээрэб гэхэ мэтэшэлэн асуудалнууд гаражал байдаг даа. Тиимэһээ аха нүхэдэй ажалай жэшээ, ажалдаа хандаса, бидэндэ хэр зэргэ һайнаар хандадаг байһанһаа, залуушуулые мэргэжэлдээ дадхааха, һургаха хэрэгтэ тэдэнэй анхарал оролдолгоһоо уламжалжа, бидэнэршье ажал хэрэгтээ хандаһабди гээд тобшолол хэхэдэ зүйтэй гэжэ һананаб.

Иигээд тобшолбол, хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай журамһаа түсэбтэ даабаринуудай дүүргэлтэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хүсэ, нүлөөн дулдыдадаг байна гэжэ ажабайдал харуулна. Ушар иимэһээ хүн бүхэн ажал хэрэгээ—хүдэлхэ уялгаяа — жэншэдгүй һайнаар дүүргэхэ ёһотой.

Һаяшаг манай участогай коммунистнуудай партийна бүлэгтэ тоосоото һунгалтын суглаан үнгэргэгдөө. Суг хүдэлдэг нүхэдни намайе бүлэгые хүтэлбэрилэгшөөр һунгаба. Тиимэһээ ниитын хүдэлмэридэ угаа эдэбхитэйгээр хабаадаха, ажал хэрэгтээ бүри оролдосотойгоор хандаха эзргэтэй болобоб.

С. САНЖАЦЫБИКОВ,
судна бүтээлгын заводой 5-дахи цехэй хүдэлмэришэн, партгрупорг.

УРМА ЗОРИГ БАДАРУУЛНА

1982—1983 онуудай малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхын, гүрэндэ худалдахын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгөөр КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар «Советская Россия» колхоз шагнагдаа бэлэй.

Сентябриин 9-дэ Дээдэ-Жэрэмэй соёлой байшанда энэ ехэ үндэр шагналые барюулгада зорюулагдаһан баярай сутлаан үнгэргэгдэбэ. Тус сутлаае колхозой түрүүлэгшэ М. К. Макров нээжэ, КПСС-эй обкомой секретарь В. Ф. Лысовтэ үгэ үгэһэн байна. Тэрэ «Советская Россия» колхозой бүхы колхознигуудые дээдын шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, халуунаар амаршалжа, саашадаа амжалтаяа улам арьбажуулан хүдэлхыень, элүүр энхэ, зол жаргалтай һуухыень хүсөөд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотые колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ, ажалай түрүүшүүлдэ суглараагшадай нэрьемэ альга ташалга доро барюулба. Удаань тус колхозой хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэдэ үшөө хэрэглэгдээгүй байһан нөөсэнүүд, урагаса хуряалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ, 1983—1984 онуудай үбэлжэлгые гүйсэд бэлэдхэлтэйгээр уттаха гэһэн мүнөөдэрэй гол зорилгонуудта колхознигуудай анхаралые онсо хандуулаа.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн һаалишан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат П. Ф. Асташова гахайн фермые даагша агадай депутадуудай районно Соведэй депутат В. М. Китаев, колхозой түрүүлэгшэ М. К. Макров гэгшэд колхознигуудай түйлаһан ажалай амжалтые ехэ үндэрөөр сэгнэһэндэнь түрэл парти, правительстводаа коллективэй бүхы ажалшадай зүрхөө халуун баярые хүргөөд, арбан нэгэдэхи табан жэлэй хараа түсэбүүдые гүйсэд дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди гэжэ мэдүүлбэд.

Дээдэ шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан хани халуунаар мүрысэгшэ «Искра» колхозой түрүүлэгшэ Л. С. Трифонов амаршалжа, мүрысөөгөө улам эршэдүүлжэ, ерэхэ үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхые уряалаа.

КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой нэгэдэхи секретарь П. А. Горбунов ажахын бүхы ажалшадые үндэр шагналаарнь халуунаар амаршалба. Тиихэдээ тус колхоздо мяха, һү, ноохо, улам ехээр үйлэдбэрилхэ зорилгонууд, дайралдадаг дутуу дунданнуудые эрид шууд усадхаха хүдэлмэриие шангадхаха асуудалнууд дээрэ тогтобо.

Суглаан дээрэ 1983—1984 онуудай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ талаар колхознигуудай социалис уялганууд баталагдаа. Үбэлжэлгын үедэ 6 мянган центнер һү, 2800 центнер мяха үйлэдбэрилхэ, тиин үнеэн бүриһөө үдэр бүхэндэ 9 килограммһаа доошо бэшэ һү абаха, шахагдажа байһан эбэртэ бодо малай шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 800 граммаар нэмээхэ зорилго табигдаа.

С. РИНЧИНОВ.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ТУГ ДОРО

ТАШКЕНТ. (ТАСС). Намарай нарата дулаахан үеын Узбекистанай ниислэл хотын үйлсэнүүд, талмайнууд улаан тугуудаар, транспарантнуудаар шэмэглэгдэнхэй, хаа хаанагүй «2000» гэһэн тоо харагдана. Мүнөө оронноймнай индустриин ба соёлой томо ехэ түб болохо Ташкент эды хүрөө бшуу. Революционно хүдэлөөндэ городой ажалшадай ехэ габьяатай байһанай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда илалта туйлалгада тэдэнэй хубитаяа оруулһанайнь, ажахын ба соёлой байгуулалтада амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө, байгуулагдаһаар 2000 жэлэй ойтойнь дашарамдуулан, городые Ленинэй орденоор шагналга энэ һайндэртэ онсо шэнжэ оруулһан байна.

Үйлэдбэриин түрүүшүүл болон новаторнууд, эрдэм, соёлой ажал ябуулагшад, олониитын түлөөлэгшэд, гадаадын айлшад В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй Арадуудай хани барисаанай ордон соо сентябриин 9-дэ сугларба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

Сугларагшадай альга ташалга доро тэрэ Ташкентын тугта Ленинэй орден зүүлгээ.

Городой бүхы республикын ажалшад партиин XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө саашадаашье урма зоригжолтойгоор хүдэлхэ юм гэжэ суглаанда хабаадагшад Коммунис партияа, Совет правительствые найдуулба.

...СКВАДА ПРЕСС-...ФЕРЕНЦИ БОЛОБО

...Комисси элидхэл дурадхаһан байна. Мэдээсэл хэхэдээ, комиссиин элидхэл соохи баримта тобшололнуудта түшэглэхэ байнаб.

Урда-Корейн авиакомпаниин самолет уридшалан хараалагдаһанай ёһоор, тагнуулай хараа зорилготойгоор совет агаарай дайда руу нэбтэрэн ороһон байгаа гэжэ арсашагүйгөөр гэршэлэгдэбэ. США-гай ба Японой газар дээрэхи тодорхой түбүүдһээ тэрэ жолоодогдоо. Хүнүүдэй хохидолдо орожо магад байгаашье һааань, иимэ ябуулга хэхын тула граждан самолет зорюута шэлэгдэһэн байгаа бшуу. Баруунай хэблэлдэ нэрлэгдэһэнэй ёһоор, иимэ онсо «һүйдхэлтэ ушарай» бүхы хүшэр хүндэ хойшолонгууд энээнһээ үндэһэтэй байна. Тиимэһээ тэрэниие эмхидхэгшэд лэ энээнэй түлөө харюусаха зэргэтэй.

Энэ һүйдхэлтэ ниидэлгын зарим шатанууд тухай бодото баримтануудые харуулхыемни зүбшөөгыт. Картада анхаралаа хандуулагты.

Нэгэдэхи шатань — ниидэлгын эхин. Аляска дээрэхи Анкориджын аэродромдо бууһанай һүүлээр дэгдэмсээрээ, самолет уласхоорондын замаар бэшэ, харин Камчатка руу шэглэн ниидэһэн байгаа. Петропавловск-Камчатскийн хотоһоо зүүн-хойшоо 800 километртэ ниидэжэ ябахадань, манай радиолокационно хэрэгсэлнүүдэй барижа абаха үедэ тэрэ самолет харгыһаа 500 шахуу километрээр хадуурһан байба. Энэ үе соо ниидэлгэ американ диспетчерскэ албанай ба США-гай ПВО-гой радиолокационно хэрэгсэлнүүдэй хиналта доро ниидэһэн болоно. Теэд иимэ эрхэ байдалда самолетые «төөреэжэрхёод» аяар холын зайда замһаань хадууруулха гээшэ хайшаа юм. Иимэ юумэн болохо ёһогүй. Хэрбээ юрын рейсэй самолет тухай хөөрэлдөөнэй гараа юм һааань, юундэ тэдэнэр энэ алдууень заһаруулаагүй гээшэб? — гэһэн асуудал гарана. Энэ асуудалда США мүнөө болотор харюусаагүй.

Уласхоорондын дурсагдаһан зам самолетуудай ниидэлгые хинаха мүнөөнэй радиотехническэ хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай. 12 мянга шахуу самолет эдэ замуудаар жэл бүри ниидэдэг. Энэ уласхоорондын замаар ниидэлгын түлөө Аляскаһаа Камчаткын хойто хуби хүрэтэр — США-гай, саашадаа Японой авиадиспетчерскэ албанууд харюусадаг гээшэ. Энэ замда хиналтын тусхай газарнууд тогтоогдонхой. Газар дээрэхи албан самолетуудай ниидэлгые нарипаар хинадаг. Урда-Корейн самолетой тогтоогдоһон газар дээгүүр ниидэжэ ябаһан тухай элидхэлнүүдэй абтахагүйдэ, американ албан зургаанууд юундэ дохёо тэмдэг үгөөгүй гээшэб? Энэ асуудалда мүнөө болотор харюу үгтөөгүй.

Американ тагнуулай самолетуудай, тусхайлбал, «РС-135» түхэлэй самолетуудай саг үргэлжэ ниидэжэ байдаг газартахи совет радиолокационно хэрэгсэлнүүд Урда-Корейн самолетой хаагуур ниидэжэ ябаһые барижа абаһан байгаа гэжэ таанадай анхаралые онсолон хандуулхые хүсэнэб.

Хоёрдохи шатань — Камчатка дээгүүр ниидэлгэ. 5 час 30 минутада хилэ эбдэһэн самолет Камчаткада дүтэлһэн байгаа. Тэрэ СССР-эй стратегическэ ядерна хүсэнүүдэй гол шухала бааза руу сэхэ ниидэбэ. Совет диспетчерскэ албан зургаануудай, ПВО-гой самолетуудай али бүхы асуудалта эрилтэнүүдтэ ямаршье харюу үгэбэгүй. Гэхэ зуура тагнуулай мэдээсэлнүүдые дамжуулгын үедэ хэрэглэгдэдэг тобшохон нюуса дохёонуудай үе үе болоод лэ дамжуулагдахыень радио-хиналтын станцинууд баряа.

Эгээл энэ үедэ ПВО-гой хүсэнүүд самолетдой холбоо тогтоожо, тэрэниие дүтэ шадархи совет аэродром дээрэ буулгаха ябуулганууд хэгдээ һэн. Зүгөөр эдэ ябуулгануудынь амжалта үгэбэгүй. Хилэ эбдэһэн самолет Охотско далай тээшэ шэглэбэ.

Гурбадахи шатань — Сахалин арал шадараар ниидэлгэ. Хилэ эбдэһэн самолет совет самолетуудай дохёонуудта огто харюусабагүй. Гадна тэрэ хараа шэглэлээ хубилгажа, ПВО-гой самолетуудта баригдахагүйе оролдожо, бүри дээгүүр хурдан түргэнөөр ниидэһэн байгаа. Онсо юумэниинь юуб гэхэдэ, нютагай (Сахалинай) сагаар 6 час 02 минутада хилэ эбдэһэн самолет замаа эрид хубилгажа, манай зенитнэ ракетнэ частьнуудай байһан газарые тойроод. Сахалин аралай урда хубидахи сэрэгэй шухала объектнүүд дээгүүр гараһан байна. Тиихэдэнь тагнуулай самолетой ниидэжэ ябаһанда хэншье һэжэглэхэсэ болёо һэн.

Хилэ эбдэһэн самолетой Сахалинай аралай баруун-урда хубида гарахадань, тэрэниие аэродром дээрэ буулгаха гэһэн һүүлшын һэдэлгэ хэгдэбэ. Энээнэй тула нютагай сагаар 6 час 20 минутада уридлашан һануулхын тулада хажуугаарнь дүрбэ дахин бууданан байгаа. Тээд энэшье эрилтэдэ самолетой харюу үгэнгүй, Владивосток тээшэ шэглэн ниидэхэдэнь, 6 час 24 минутада тэрэнэй ниидэлгые зогсоохо гэһэн захиралта бэелүүлэгдэбэ.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд совет арадай амгалан тайбан ажалые сахин хамгаалхадаа, дайшалхы бэлэн байгаяа саг үргэлжэ дээшэлүүлнэ гэжэ Н. В. Огарков үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ.

Удаань Н. В. Огарков, Г. М. Корниенко, Л. М. Замятин корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусаба.

(ТАСС).

ДАЙШАЛХЫ БА АЖАЛАЙ БААТАРШАЛГЫН ТҮЛӨӨ

СЕВАСТОПОЛЬ. (ТАСС). Городой ажалшадай революционно ба дайшалхы алдар габьяагай, ороной экономическа болон өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлгэдэ тэдэнэй ехэ хубитаяа оруулһанай түлөө, тогтоогдоһоср 200 жэлэй ойтойнь дашарамдуулан, баатар-хото Севастополь Октябриин Революциин орденоор шагнагдаба.

Эхэ ороной үндэр дээдын шагналые барюулалгада зорюулагдажа, партиин городской комитедэй ба городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй, партийна, совет болон ниитын эмхинүүдэй, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй, дайнай ба ажалай ветерануудай, нютагай гарнизоной сэрэгшэдэй баярай суглаан сентябриин 9-дэ эндэ болобо. Баатар-хотонуудай делегацинууд хүндэтэ айлшадай дунда байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюроһоо бүридэһэн хүндэтэ президиумые баярай суглаанда хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаба.

Сугларагшадта хани халуунаар угтагдажа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устинов суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө тэрэ үндэр дээдын шагналаарнь городой ажалшадые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалхадаа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой эльгээһэн халуун амаршалгые, ажабайдалдаа, ажал хэрэгтээ амжалтануудые туйлаха гэһэн һайн һайхан хүсэлэнгүүдые севастополинхидта, «Крымскэ областиин бүхы ажалшадта, Хара далайн флодой морягуудта дамжуулба.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумһээ, СССР-эй Верховно Соведэй наймадахи сессиһээ — түүхэтэ ехэ удха шанартай үйлэ хэрэгүүдһээ хойшо хоёр һараһаа үлүү саг үнгэрбэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Пленум дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн тодо хурса, гүнзэгы удхатай үгэ соо хүгжэлтэ түгэс социалис общестые улам саашадань хүгжөөхэ талаар парти болон арадай ажал ябуулгын гол шэглэлнүүд хараалагдаһан, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-ай майн ба ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зорилгонууд тодорхойлогдоһон байгаа.

КПСС-эй, Совет гүрэнэй гадаадын политикын асуудалнуудта үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

Дайнай аюулай үргэдэжэ байха үедэ Коммунис парти, Совет гүрэн Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээ улам бэхижүүлхэ байна. Парти болон гүрэнэй өөһэдыгөө хамгаалха талаар бэелүүлжэ байһан хэмжээнүүдые совет арад бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ.

Севастополиие Октябриин Революциин орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые нүхэр Д. Ф. Устинов соносхон уншаад, сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро городой тугта шагнал зүүлгээ.

Гайхамшагта ушар тухай дурасхаал болгожо, СССР-эй оборонын министр СССР-эй Оборонын министерствын бэлэгые — РСФСР-эй габьяата уран зурааша Н. Ф. Денисовэй «Десант буулгагдаба» гэһэн зурагые городой түлөөлэгшэдтэ барюулһан байгаа.

Партиин Севастопольско горкомой нэгэдэхи секретарь Б. В. Черничкин, Украинын Компартиин Крымскэ обкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Макаренко, Улаан тугта Хара далайн флодые командалагша вице-адмирал А. М. Калинин болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые баярай суглаанда хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаба.

* * *

Севастопольдо ерээд байха үедөө Д. Ф. Устинов «Парус» гэжэ прибор бүтээлгын заводтэ хүрэһэн, «Севастополиин С. Орджоникидзиин нэрэмжэтэ далайн завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй ажал хэрэгүүдтэй танилсаһан байгаа.

СССР-эй оборонын министр далайн-сэрэгэй инженернэ дээдэ училищада хүрэһэн, «Слава» гэжэ ракетнэ крейсер дээгүүр ябаһан, морягуудай дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлтэй, ажабайдалтай танилсаһан, сэрэгшэдэй урда үгэ хэлэһэн байгаа.

Д. Ф. Устинов «1944 оной майн 7-до Сапун хадада добтолго» гэһэн диорама харааһан, 1941—1942 онуудта Севастополиие баатарлигаар хамгаалагшадай мемориалда венок табиһан, мүн «1854—1855 онуудта Севастополиие хамгаалалга» гэһэн панорамада хүрэһэн байна. В. И. Ленинэй памятнигта баглаа сэсэгүүдые табиба.

Удаань Д. Ф. Устинов городой ба областиин партийна, совет хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаһан байгаа.

ҺАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Танкистнуудай үдэртэ зорюулагдажа, Москвагай ажалшадай, ниислэлэй гарнизоной сэрэгшэдэй түлөөлэгшэдэй баярай суглаан сентябриин 9-дэ Совет Армиин М. В. Фрунзиин нэрэмжэтэ Түбэй байшан соо болобо.

Министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай, КПСС-эй МГК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, сэрэгэй элитэ ехэ начальнигууд, танкова сэрэгүүдэй ветеранууд, танк бүтээгшэд болон конструкторнууд, партийна, совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд президиумдэ һуугаа.

Хуурай газарай сэрэгүүдэй ахамад командалагшын нэгэдэхи орлогшо, армиин генерал А. М. Майоров суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Манай заводой парторганизацида партийна 86 бүлэг тоологдодог. Мүнөө 57-донь тоосоото суглаануудые үнгэргэдөөд байна. Һаяын үдэрнүүдтэ сүм дүүргэгдэхэ ёһотой. Парти доторой, үйлэдбэриин бүхы талын асуудалнуудаар партийна, ажалай журамай хэр наринаар сахигдадаг байһан тухай эрилтэтэй хөөрэлдөө манай коммунистнууд үүсхэнэ гээд тэмдэглэлтэй. Мүн эдэ суглаанууд бүлэгэй бүридэлдэ орогшодой диилэнхи олонхидой хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэнэ. Тобшолон хэлэбэл, партиин гэшүүдэй 90-ээд процентнь тоосоон ба һунгалтада хабаадалсаад байна.

Электромашинын цехэй механо-бүридхэлгын участогта 9 коммунистһаа бүридэһэн бүлэг бии. Тэдэнэр А. И. Милованцевай хүтэлбэрилдэг комплексно томодхогдоһон бригададаородог юм. Тус коллектив хүдэлмэришэн бүхэнэй хамтын ажалай үрэ дүндэ оруулһан хубитын зэргээр салин хүлһээ хубаарил-

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛТЭЙГЭЭР ХАНДАНА

даг гурим (КТУ) завод соогоо түрүүшүүлэй тоодо эрхилжэ эхилһэн габьяатай. Бригадын гэшүүд «Табан жэлэй даабариие 4,5 жэлэй туршада үсөөн хүдэлмэришэнэй хүсөөр дүүргэе» гэһэн үүсхэл гаргаад, үгэдөө хүрэмөөр ажаллажа байнхай. Партийна бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ А. П. Ларионов коммунистнуудай үйлэдбэриин асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хэр зэргэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байһан тухайгаа дэлгэрэнгыгээр тоггоо. Тэдэнэр тоосоото үе соо 7 суглаа үнгэргэһэн байна. Тиихэдээ продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг байһан. Мүн бүлэгэй коммунистнууд ажалай журам бэхижүүлгэдэ зорюулагдаһан хэмжээ ябуулганууд тухайгаа зүбшэн хэлсэһэн байха юм. Элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэд, тэрэ тоодо бригадир А. И. Милованцев коллектив дотор эрхилэгдэдэг хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ үшөөл дутагдалнууд бии гээд шүүмжэлбэ. Тиигэжэ бүлэгэй коммунистнууд үйлэдбэриингөө гол асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсээд, Александр Павловичые дахяад партгрупоргоор һунгаба.

Тоосоото үедэ заводой цехүүдэ зарим организацинуудта шэнэ бүлэгүүд эмхидхэгдэбэ. Жэшээнь вагон хэбсаралгын цехэй хабсаралгын участогай нэгэ бүлэг хоёр болгогдоо. Түрүү коллектив гэжэ тодорһон В. А. Поповой хүтэлбэрилдэг КТУ-гай ёһоор хүдэлдэг комплексно бригадада бүлэг байгуулагдаа. Юрэдөөл, жэлһээ үлүүхэн сагай урда тээ эмхидхэгдэһэн бригадада мүнөө 30-аад хүн хүдэлнэ. Коллективэй эбтэй зэтэйгээр, амжалтатайгаар хүдэлжэ байһанда Виктор Александровичай хубита ехэ гээд тэмдэглэлтэй. Энэмнай Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, заводой парткомой гэшүүн, нийтын хүдэлмэридэ абьяастайгаар, шуналтайгаар хандадаг хүн юм. Партийна энэ бүлэгые хүтэлбэрилэгшөөр дүршэлтэй хүдэлмэришэн Н. П. Горячев дэбжүүлэгдэһэн байна.

Һүүлэй үедэ заводой барилгын управлениин коллектив яһала һайнаар хүдэлжэ байна. Тиихэдээ тэдэнэр түсэбтэ даабаринуудаа ходо дүүргэжэ, городой барилгашадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ шалгарһан байна. Ажалай иимэ үрэ дүнгүүдые түйлаха ябадалда коммунистнуудай хубита ехэ. Эндэ 50 коммунист тоологдодог. Дайнай, ажалай ветеран, Ажалай Улаан Тугай орденто И. Ф. Новиков партбюрогой секретаряар арба гаран жэлэй туршада һунгагдана. Тус организацимнай бүридэлдэ 5 бүлэг бии. Табадахи участогайнь партийна бүлэг үйлэдбэриин, хүмүүжүүлгынишье асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ бодотоор нүлөөлжэ шададаг, эмхидхэл һайнтай байһаараа бусадһаа онсо илгардаг юм. Энэ бүлэгэй 8 коммунист бултадаа тоосоото һунгалтынгаа суглаанда байлсаа. Тэдэнэр бултадаа партийна, нийтын даалгабаритай. Жэшээнь, В. Г. Лазарев, политинформатор, К. Д. Золотарев профсоюзай комитедэй гэшүүн. Партгрупорг А. Ф. Калашников бэелүүлэгдэһэн ажал хэрэгүүд тухайгаа дэлгэрэнгыгээр тоггоһон байна. Тоосоото суглаан дээрэ бүлэгэй бүхы шахуу гэшүүд үгэ хэлэжэ, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлбо.

Барилгын управлениин эгээн эдэбхитэй, түрүү барилгашадай нэгэн, партгрупорг, бригадир Н. С. Горбачев тухай нэгэ хэды үгэ хэлэлтэй ха. Николай Семенович парторганизациингаа бюрогой, заводой парткомой гэшүүн, һурган хүмүүжүүлэгшэ гээшэ. Дүршэл шадабаряар түгэс барилгашан «Хажуудаа нэгэшье гээгдэгшэгүйгөөр» гэһэн уряа доро социалис мүрысөө үүсхээ һэн. Нүхэр Горбачевой хүтэлбэрилдэг бригада 1983 онойнгоо даабари гүйсэд бэелүүлжэ байнхай. Теэд энэньшье гайхалгүй. Тус коллектив КТУ-гай гуримаар ажалаа эмхидхэн ябуулдаг байха юм. Мүн бригадын гэшүүд байгша оной эхинһээ хойшо ажалай журам нэгэтэшье эбдээгүй гээд онсололтой. Нэн түрүүн өөртөө, тиигээд бусадта эрилтэтэйгээр, үнэн сэхээр хандадаг тула партгрупорг Н. С. Горбачев бүлэгэйнгөө гэшүүдтэ, суг ажалладаг нүхэдэйнгөө дунда ехэ хүндэтэй ёһото жэшээ харуулдаг байна бшуу. Иимэл һэн туладань коммунистнууд Николай Семеновичые дахяад бүлэгые хүтэлбэрилэгшөөр һунгаа.

Коммунистнууд али болохо журам бэхижүүлгын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашадань улам һайжаруулха тухай шанга эрилтэнүүдые табяа. Тэрэшэлэн коммунистнуудай ажалай болон нийтын эдэбхиие, нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ тушаа ехэ хөөрэлдөөн болоно.

С. МИХАЙЛОВ,
локомотив-вагон заһабарилгын заводой парткомой инструктор.

Ажалай журам тани

АМЖАЛТА ТУЙ АРГА НҮХЭ

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ажалай риин журам бэхижүүлхэ, ажалай эрхэ руулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн суглаан заводой цех бүхэндэ болоо. 15 хүн хабаадаа. Эдэ суглаанууд хүдэлмэри тэй хабаадалгатайгаар үнгэрһэн байна.

Суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд КПСС СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС социалис журам бэхижүүлхэ талаар ябуул мэриие шангадхаха тухай» тогтоолые һайшаагдаа. Тиихэ зуураа анхаралда абтама хэһэн, зохихо дурадхалнуудые оруулһан шээнь, шэл хайлуулдаг цехэй бригадир Г. үгэ хэлэхэдээ, ажалай журам сахилгада таар гаргадаг хүнүүдтэ шанга хэмжээ абаха шуха дэглээ. Ээлжээтэ амаралтын сагһаа хүдэлм гүй, зайгуултаһан үдэрнүүдынь хаһаха хэрэ нэгэнэй журамгүйгөөр хүдэлбэл, шэлэй лент халаанай туршада 1000—1200 дүрбэлжэн шэл дутуу абтаха болоно бшуу. Иимэ хэмж далан квартиратай байрын гэрэй сонхону байна.

Халаанай профорг Л. В. Вершинская а эбдэгшэдэй материальна харюусалгые дээш тоггоол соо тон зүб тодорхойлогдоо гэжэ лэдбэриин ябасые хойшонь татаһан хүн лэгдэхэ ёһотой. Бригадын гэшүүд хэниие абаха, хэниие ажалһаань гаргаха тухай шиид дөө абадаг байха ёһотой гэжэ шэл отолог А. Б. Будаева ажаглалта хээ. Зүгөөр иимэ абахын урда тээ хазагай ябадалтай хүнүүд ябуулха шухала. Жэшээнь, шэл отологшо хүдэлмэриин сагай үедэ ходо зайгуулта Тэрээнтэй хөөрэлдэхэ, журам тухайнь суглаа шэн хэлсэхэ ушар нэгэнтэ бэшэ болоо һэн, буруу ябадалаа ойлгожо, заһарха аргатай дүүлээ. Мүнөө тэрэ заһараа, ёһоор ажал ган дүрбэлжэн метр шэл отолхын оронда 25 дүрбэлжэн метртэ хүргэнэ.

Бригадын соведэй эрхые үргэдхэхэ тухай та хэгдээ. Хүнүүдые хүдэлмэридэ абахын, да тээ заводой, цехэй захиргаанууд заата соведтэй зүбшэхэ, һанамжыень анхаралдаа гэһэн дурадхалые алдахын аргагүй.

Райсоведэй депутат Г. С. Белекушкина шэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ шухала тоггоо. Хүтэлбэрилэгшэ хадаа коллектив журам бэхижүүлхэ уялгатай. Тиимэ шадаба тадые хүдэлмэриһөөнь сүлөөлхэ хэрэгтэй радхаа.

— Би мүнөө 1984 оной июниин түсэб ажаллажа байнаб. Энэ тоггоолтой танилс урда абаһан социалис уялгаа шэнэлхэ Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабариие туршада дүүргэхэб гэжэ үгөө үгэнэб,—гэж шо В. А. Нестеров цехэй суглаан дээрэ на.

Ажалай эрхим журамтай, нийтын хуулита хэрэгнай гэжэ мэдэрһэн хүн бүхэн түйлажа шадаха байна ха юм даа.

Е. ВОЖ
Улаан-Үдын шэлэй заводой шэл үйл цехэй партбюрогой

XI ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

ШЭНЭ ГУРИМ НЭБТЭРҮҮЛХЭ

СССР-эй 1981—1985 онуудай Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор бригадна подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэлгые, салин хүлһэ түлэлгые саашадань наринжуулан нэбтэрүүлхэ гэжэ хараалагданхай. Ажалай шэнэ гуримаар ажалша коллектив бүхэниие хүдэлдэг болгохо, тиигэжэ алибаа журам һайжаруулха, хүн бүхэнэй харюусалга, тэрээнһээ уламжалан ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), мүн байгша оной июниин Пленумүүдэй хараалһан хэмжээ ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө хаа хаанагүй оролдожо байнхай.

Яагаад бригадна подрядай гуримаар хүдэлхэб, хайшан гээд тэрэниие ашаг үрэ ехэтэйгээр, шадамараар хэрэглэхэб? Нэн түрүүн бригадна подрядай эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусама экономическа түсэблэлгын, техническэ болон материальна үндэһэ һуури бэлэдхэлгын, мүн үйлэдбэриие эрхим һайнаар хангалгын эрхэ байдал үйлэдбэри дотороо тогтонижоруулха шухала. Эндэ яараһанай дэмы. Ажалай шэнэ эмхидхэлээр хүдэлхын тула коллектив доторшье бэлэдхэлэй, эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй. Тиихэдээ ажалай журам шангадхалгаһаа эхилжэ, харюусалга, эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, мүн нүхэд ёһоной харилсаа һайжаруулха талаар онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Эгээл иимээр, мүнөө үе сагай үйлэдбэриин эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусамаар ажалша коллективүүдэй гэшүүдые хүмүүжүүлжэ, бригадна подрядаар хүдэлхөөр болоо гэжэ лаб этигэһэн хойноо предприятиингаа захиргаантай нэгэ нарядаар хүдэлхэ хэлсээн баталагдаха зэргэтэй. Энэ бүхы бэлэдхэлэй хүдэлмэриие дутуу ядуу үнгэргэжэ, хэлсээ баталхаа яараһан газарта ажалай энэ шэнэ гуримай ашаг үрэнь олохон ушарта харагданагүй. Иигэжэ алдуу гаргаһан газарта хүдэлмэришэдэй найдал, урма зориг хухарна, ажалайнь хуушан эмхидхэл үлүү һайн шэнгеэр һанагдана ха юм. Хүдэлмэришэдтөө дахин ойлгуулха бэлэдхэлэйнгээ хүдэлмэри дахин дабтаха ушар гарана. Тиимэһээ эндэ тон болгоомжотой байха хэрэгтэй. Эндэ бригадна подрядай удха шанар, ушар ёһые, бүхы эрилтэнүүдыень хүн бүхэндөө һайнаар, зүбөөр ойлгуулха тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Бригадна арга хадаа ажалаа дүрбэн тэгшээр эрхилхэ арга боломжо коллективтэ олгоно. Хүдэлмэриин саг болон техникэ, түхеэрэлгэнүүд ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэ. Тиихэдэ коллективэй гэшүүд хэһэн, бүтээһэн ажалайнгаа эсэсэй дүнгөөр, мүн хүдэлмэридөө хабаадалсаһанай коэффициентээр тэрэ салин хүлһэ абахадаа, өөрынгөө ажаһуудалайшье түлөө оролдохо жэшээтэй ха юм. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ сэхэ нүлөөлжэ байна бшуу.

Түмэр зүйлнүүдые бүтээлгын С. М. Кировэй нэрэмжэтэ манай заводто бригадна арга бүри 70-аад онуудһаа нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ һэн. Ажалай энэ шэнэ гуримаар хүдэлхэ эрхэ байдал байгуулхын тула техническэ, экономическа, социальна болон эмхидхэлэй, мүн хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаа. Заводтомнай энэ хүдэлмэри эмхидхэхэ тусхай комисси байгуулагдаа һэн. Тэрэнэй бүридэлдэ предприятиин захиргаанай, партком болон профкомой түлөөлэгшэд, мүн инженерно-техническэ албанай хүдэлмэрилэгшэд ороо һэн. Тиигэжэ дээрэ хэлэгдэһэн бэлэдхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри заводой участок бүхэндэ комплексноор ябуулагдаа. Удаань, ажалай энэ шэнэ эмхидхэлэй эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусама эрхэ байдалай байгуулагдахада, эмалировочнигуудай, штамповщигуудай, наладчигуудай болон слесарьнүүдэй бригаданууд шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилээ һэн. Мүнөө предприятимнай 12 бригада нэгэ нарядаар хүдэлжэ, салин хүлһөө ажалайнгаа эсэсэй дүнгөөр хубаажа абана.

Бригадна подрядай гуримаар хүдэлдэг коллективүүдэй гэшүүдэй тоо тэдэнэй хүдэлмэриин шэнжэ шанарһаа, мүн түйлагдаһан ажалайнь бүтээсэһээ сүм дулдыдадаг. Энэ ушарһаа бригада бүхэн үсөөхэн хүдэлмэришэдэй хүсөөр ехэ юумэ түйлаха аргатай. Юуб гэхэдэ, совет эрхэтэнэй, мүнөө үеын үйлэдбэриин эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусажа шадаха гэшүүдһээ бүридэһэн бригадынхид, хуу барандаа бэе бэсынгээ мэргэжэл эрхим һайнаар шудаланхай хадаа, хэнинь хэнээшье халан хүдэлжэ шадаха байна ха юм. Иимэ коллектив яахадаа ажалай үндэр бүтээсэ түйлахагүй юм?

Энэ асуудалда харюусахын тула хэдэн тоо, баримтанууд дээрэ тогтое. Бригадануудай үдэр бүриинь түсэбүүд дунда зэргээр иимээр дүүргэгдэнэ: штамповщигууд—115,7 процент, эмалировщигууд—116 процент, зурагшад—128 процент, наладчигууд—140 процент, травильщигууд—146 процент, тиихэдэ слесарьнүүд түсэбөө 146 процент бэелүүлнэ. Түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн бригаданууд тусхай хэмжээгээр—процентээр шан абана. Жэшээнь, штамповочно участогта гагнууршад түсэбөө үлүүлэн дүүргээ һаа, 20 процент, штамповщигууд 15 процент, харин түсэбөө үлүүлһэн процент бүхэниинь 2 процент шанда хүртэнэ. Тиихэдэ бүтээһэн хүдэлмэриин шанарай коэффициентнь 0,75 процент байгаа һаа, 7,5 процент шан үгтэнэ, 0,78 һаа—10,5 процент, 0,8 һаань 15 процент, харин тэрэнэй 0,8-һаа дээшээ байбал, тэрэнэй 0,1 процент бүхэндэ дунда зэргын хүлһэ салингайнь 5 процент нэмэжэ түлэгдэнэ.

Мүн эндэ гэшүүн бүхэнэй коллективэйнгээ ажалда хабаадалсаһанай коэффициент хэрэглэгдэнэ. Ажалда хабаадалсалгын энэ коэфициент хүдэлмэришэнэй ажалай нийтэ сэгнэлтэ, коллективэй ажалай эсэсэй дүнгүүдтэ тэрэнэй оруулалсаһан хубита болоно. Эндэ хүдэлмэришэнэй ажал ябуулгын бүхы тала хараада абтана: хэжэ байһан хүдэлмэриинь хүшэр хүндэнь гү, али хүнгэниинь, шудалһан мэргэжэлынь болон суг хүдэлдэг нүхэдтөө үзүүлһэн туһаламжань, ажалайнь шанар гэхэ мэтэ. Гэшүүн бүхэнэй ажалай үрэ дүн һара бүхэндэ үнгэргэгдэдэг суглаан дээрэ бүхы коллективээр сэгнэгдэдэг заншалтай. Энэ ушарһаа ажалда хабаадалсаһанай коэффициентын хэмжээн хүдэлмэришэнһөө өөрһөөнь сүм дулдыдана бшуу. Хэрбээ бригадын гэшүүн үдэр бүриингөө даабари дүүргэжэ, ажалай түрүү онол арга хэрэглэжэ, мэргэжэлээ һэлгэн, нүхэдөө халан хүдэлжэ, мүн даажа абаһан түхеэрэлгэ болон техникэеэ ашаг үрэтэйгөөр ашаглажа, эдэбхи үүсхэл түгэсөөр, урагшаа һанаатайгаар хүдэлөө һаа, ажалда хабаадалгынь коэфициент нилээд ехээр дээшэлнэ. Харин дээдэ гарай мэргэжэлтэд 0,25 процент хүрэтэр ажалда хабаадалсаһанайнгаа коэффициентые дээшэлүүлхэ аргатай.

Бригадна подрядай эдэ бүхы хэмжээнүүд хүдэлмэришэдые горитойгоор урмашуулхань лабтай. Эдэ бригадануудай салингынь, урдаһайхидаа орходоо, дунда зэргээр 3,5 процентээр дээшэлээ.

Заводоймнай захиргаан предприятиингаа бүхы коллективүүдые бригадна гуримаар хүдэлгэдэг болгохо гэһэн зорилго урдаа табина. Предприятимнай коллектив бүхэнэй ажалай энэ шэнэ гуримаар хүдэлдэг болоходо, заводой үйлэдбэриин ашаг үрэ нилээд ехээр дээшэлүүлхэнь лабтай.

Н. НОРБОЕВ,
заводой ажалай болон салин хүлһэнэй таһагай начальник.

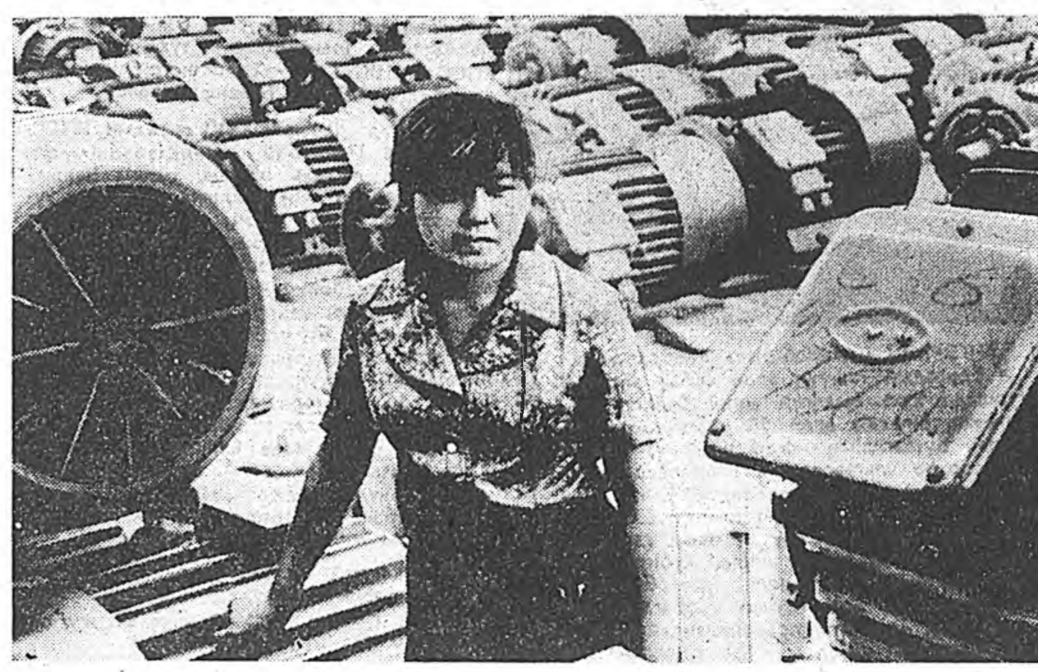

Манай фотокорреспондент А. Шойжоловой буулгаһан энэ зураг дээрэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто «Электромашина» заводой электродвигательнүүдэй цехэй гагнууршан Любовь Сергеевна Игнашкеевае харанат. Хоёр жэлэй саана арбадахи класс дүүргээд, удаан бодожо байнгүй, заводто хүдэлхөөр ороо һэн. Техническэ мэргэжэлгүй басаганда түрүүшэгээр хүндэ һааб даа. Байн дадажа, аха нүхэдэйнгөө туһаламжаар гагнууршанай мэргэжэлтэй болоо юм. Мүнөө тэрэ халаанайнгаа даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Эдэбхитэй, урагшаа һанаатай Люба Игнашкеевае хани нүхэдынь цехэйнгээ комсомольско бюрогой гэшүүнээр һунгаа.

Тюменскэ область. Жэлэй эхинһээ хойшо Самотлорой нефть олзоборилогшод 90 гаран миллион тонно энэ үнэтэ түлишэ абажа, ороной промышленна түбүүд худар эльгээгээд байна. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанһаа нилээд ехэ болоно. Нефтьшэд, үрэмдэгшэд, барилгашад, ашаа зөөгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажал хүдэлмэридөө амжалта түйлана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Имагтал байгша ондо Самотлорой ажалшад 140 миллион тонно нефть олзоборилон абаха, олон миллиард кубометр газ ороной баруун районууд руу эльгээхэ, мүн нилээд ехэ хэмжээнэй сэбэрлэгдээгүй бензин үйлэдбэрилхэ зорилготой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Самотлорой нефть бүйлуулдаг түхеэрэлгэнүүд. Эндэ нефтьтэй хамта абтадаг газууд илгагдадаг юм.

ТАСС-ай фотохронико.

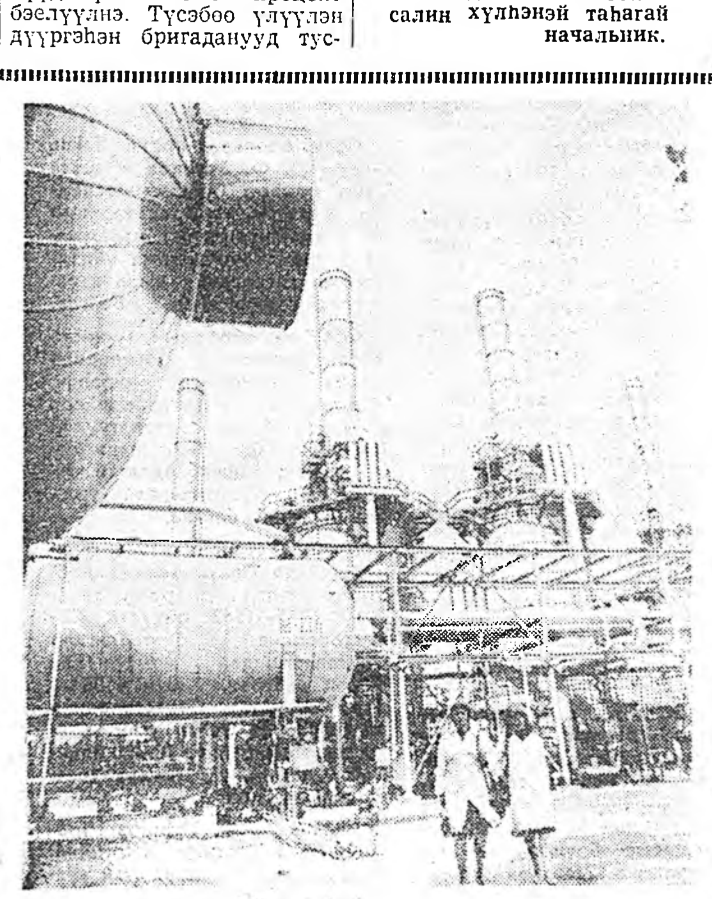

Совет орон дотор

ХОЙТО ЗҮГЭЙ ОГОРОДУУД

ДАЛЬНИЕ ЗЕЛЕНЦЫ (Мурманска область). Кольско хахад аралай хүн зон уһан дорохи огородой хэшэг мэнэ һаяар хуряажа эхилхэ юм. Холын хойто зүгэй анха түрүүшын хэмэл плантаци дээрэ далайн капуста тарингдажа эхилээ. Москвагай гидробиологуудтай хамта СССР-эй Наукануудай академиин Кольско филиалай Мурманскын биологическа институдай эрдэмтэд Баренцева далайн тохойнуудай нэгэндэ тэрэниие байгуулаа юм.

— Далай дээрэ байгуулагдаһан огородуудта далайн капуста ургуулхада, экономическа талаараа ашатай туһатай байна гэжэ туршалганууд харуулаа,— гээд Мурманскын биологическа институдай директор, географиин эрдэмэй доктор Г. Матишев хэлэнэ. Эндэ далайн замаг ургуулха тааруу тохойнууд үсөөн бэшэ юм. Эндэһээ холо бэшэхэнэ болбосоруулгын предприяти — Архангельскын водорослиин комбинат хүдэлдэг. Тэрэ медицинын ба эдеэ хоолой промышленностиие түүхэй эдээр элбэгээр хангадаг болохо юм. Гектар бүриһөө мянган центнерһээ доошо бэшэ далайн капуста хуряагдахаар хараалагдана.

Эрдэмтэдэй туршалгануудые анхаралтайгаар шэнжэлжэ үзэһэн «Севрыба» гэжэ нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд холын хойто зүгтэ Баренцева ба Сагаан далайнуудта уһан дорохи туршалгын-промышленна огородуудые байгуулхадань институдта эдэбхитэйгээр туһалһан байна.

ХОЛЫН ХОЙТО ЗҮГ БАРИМТАЛАН

ВЛАДИВОСТОК. Алас Дурнын далайн-пароходствын флодто нэмээгдэһэн «Игарка» гэжэ теплоход түрүүшын арктическа рейсдэ гараба. Хойто зүгэй далайн замда иимэ суднанууд хүдэлхэ болоно.

— Чукотко дээрэхи эгээл холын Певек портдо экипаж хэдэн зуугаад тонно ашаа абаашахэ болоно. Энэ навигацида Арктика руу ашаа абаашалга энэ рейсээр дүүрэхэ юм,— гэжэ Алас Дурнын далайн пароходствын начальнигай нэгэдэхи орлогшо В. Мисков хэлээ. — «Игаркын» борт дээрэ барилгын материалнууд, ашагта малтамал, олзоборилгын техникэ, градай хэрэглэмжын эд бараа ашаалагданхай. Навигациин орёо хүшэр эрхэ байдалда энэ рейс хэгдэхэ юм. Жэлэй дүүрэтэр үшөө хоёр судна «Золотой Рог» тохойдо нэмээгдэхэ.

(ТАСС).

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ-ХҮМҮҮЖҮҮЛЭ

Харгы заһабарилгын болон барилгын Яруунын управлениин начальник В. З. Чебаковой кабинет соо тус предприятиин ажал хэрэг тухай хөөрэлдэжэ һуунабди. Хайшан гэбэл, үйлэдбэриин журам һайжархаб, ондоо предприятинуудта хэрэглэгдэдэг урмашуулгын ба хэһээлгын хэмжээнүүд харгышадай ажал хэрэгэй эрхэ байдалда ямараар тааранаб, яагаад ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэб гэһэн шэглэлээр ябажа байһан манай хөөрэлдөөн түлэг дундаа.

— КПСС-эй ЦК ажалай журам шангадхаха талаар тон зүб шиидхэбэринүүдые хаһа сооһь абаа гээшэ даа,—гэжэ Владимир Зиновьевич хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— Анханшье энэ шухала асуудалнуудай нэгэн һааб даа. Гэбэшье партиин ЦК-гай 1982 оной ноябриин, байгша оной июниин Пленумүүдээр хараалагдаһан хэмжээнүүд ажалай эрхим журам тогтонижоруулха хэрэгыемнай эдэбхижүүлээ. Тэрэ шиидхэбэринүүд дээрэһээ үндэһэлэн, өөрынгөө ажал хэрэгтэ таарама тусхай хэмжээнүүдые ажалша коллектив бүхэн хараалжа, үйлэдбэриингөө алибаа журам һайжаруулхын тула мүнөө оролдоно. Манайшье коллективэй гол шухала зорилго ажалай журам шангадхалга болонхой.

Тиигэжэ КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй һүүлээр журам шангадхаха талаар ябуулагдажа байһан хүдэлмэри эндэ бүри үргэдхэгдөө һэн. Урмашуулгын ба хэһээлгын хэмжээнүүдэй хэды ашаг үрэтэй байбашье, энэ хэрэгтэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри гол һуури эзэлхэ зэргэтэй.

Энэ хадаа түрүү үзэл бодол, харюусалга гүнзэгыгөөр мэдэрэлгэ, үнэн сэхэ абари зан, эдэбхи үүсхэл, нүхэд ёһоной харилсаан... Эдэ бүгэдые хүн бүхэндэ тогтонижоруулхын тула эрхим һайнаар табигдаһан хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха шухала. Харгышадай энэ коллективтэ хүмүүжүүлгын удха шанарые һайнаар ойлгодог гээшэ ха гэһэн һанал бодолыем таанһандал, В. Чебаков иимэ үгэнүүдээр хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ:

— Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин аша үрэ ехэ. Тиимэһээ бидэ коллектив дотороо «Түрүүшээр хүмүүжүүлэ, удаань урмашуула» гэһэн уряатай болонхойбди. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие нийтын бүхы организацинуудай, һурган хүмүүжүүлэгшэднай, мүн залуушье наһанай ажалай түрүүшүүл эрхилдэг...

Владимир Зиновьевичой ямаршье данса саарһа харангүй, тогтон торонгүй ажал хэрэг тухайгаа иигэжэ хөөрэн һуухадаа, оролдосотой бэрхэл хүтэлбэрилэгшэ байна даа гэжэ үшөө дахин дотороо бодожо һуугаа һэм. Ушар юуб гэхэдэ, тэрэ оройдоол 2 жэлэй саана тус управлениин начальнигаар хүдэлжэ эхилһэншье һаа, горитойхон амжалта түйлаа. Тэрээнһээ урид энэ коллектив ходо гээгдэлдэ орожо ябадаг, ажалай муу журамтай байһан һаа, харин оройдоол хоёр жэлэй туршада эндэхи байдал эрид хубилханхай. Харгы заһабарилха, бариха түсэбүүдынь жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэдэггүй байһанаа, 1982 ондо 2 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ һэн. Энэ хадаа түрүү зэргэдэ гаража ябаа коллективэй багаханшье һаа, аргагүй ехэ удха шанартай амжалта болоно. Яагаад түсэбүүдынь дүүргэгдээ гээшэб?

— Нэн түрүүн, үйлэдбэриин алибаа журам шангадхалгаһаа эхилээ һэмди,— гэжэ нүхэр Чебаков харюусана. — Партийна, профсоюзай, болон комсомолой организацинуудай үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ, тиигэжэ хүдэлмэриингөө эмхидхэлые һайжаруулха хэрэгтэй байгаа. Журам шангадхаха талаар тусхай хэмжээнүүд баталагдаа, мүн ханын газетэ, нүхэдэй сүүдыешье аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ эхилээ һэмди. Архиншадаа, зайгуултагшадаа, хэһээлгын элдэб хэмжээнүүдээр захадажа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаабди. Сэхыень хэлээ һаа, зарим бригадирнуудаашье хүмүүжүүлхэ ушар гараа ха юм.

Нээрээшье, юрын хүдэлмэришэдһөө байха эхин коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэйшье ажалай журам эбдэжэ байһан газарта Владимир Зиновьевич Чебаков шэнги хүтэлбэрилхы бэлиг шадабаритай, эрмэлзэл үүсхэлээр, оролдолгоор түгэс, дүй дүршэл ехэтэй хүтэлбэрилэгшэл хэрэгтэй байгаа. Тэрэниие дээдын захиргаан тус управлениин начальнигаар дэмы табяагүй ха юм даа.

ГОЛ ШЭГЛЭЛЫНЬ БАРИМТАЛАНХАЙ

— Журамнай нилээд һайжараашье һаа, мүнөө үе сагай үйлэдбэриин эрилтэнүүдтэ үшөөл хүсэд харюусанагүй,— гэжэ Владимир Зиновьевич һанаа алдана. — Хүдэлмэриин үедэ дураараа шахуу байжа һурашаһан хүдхэшүүлэй абари зан, һанаа сэдьхэлые үндэһөөрнь хубилгаха гээшэ бэлэн бэшэ хэрэг. Энэ бүхы хүдэлмэриие хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ таарамаар ябуулхаа хэды оролдоошье һаамнай, ажалдамнай дутуу дунданууд үзэгдэһөөр. Энэл, даа,—гээд, тэрэ стол дээрэнь хэбтэһэн саарһа руу заана,— хүдэлмэришэдэймнай журам хазагайруулһан тухайгаа бэшэһэн хуудаһанууд.

Нэгынь абажа харабаб. Тракторист С. Сутурин гэһэн гар табилгатай тэрэ саарһан дээрэ иигэжэ бэшээтэй: «...тэрэ үдэр би хүүргэ заһабарилсахаа ошохо ёһотой байгааб. Теэд намайе түлеэ асархаш гээд, үдын 11 саг болотор эндэм бариба. Удаань Матафоновтой «Межколхозлесхоз» руу түлеэндэ ошоһомнай, тэндэнь түлеэниинь үгы байгаа. Хэнэй орхиһон, ямар түлеэн юм гэжэшье тэндэ мэдэнэгүй. Тиигэжэ ажалаймнай үдэр миин хиидэ хаягдаа. Харин үглөөдэрынь өөрынгөө зэмээр ажалдаа гараагүйб,—архи ууж архёоб...»

— Владимир Зиновьевич, энэ бэшэгдэһэн хэ байнат?

— Ажалаймнай үшөөл хүсэд Энэ манай хүтэ зэмэ. Ажалаа һ хэжэ шадаагүй урма зоригой тэй. Ажалай иим дал архидалгад лөөлнэ ха юм. лаа зарланхай шангадхалгын хэр зэргэ бэелүү һан тухай дэлгэ сэхэбди.

Тэрэ суглаанд саха аргатай бай ларжа байһан дэй хөөрэлдөөн энеэдэнэй заб луу хүнэй гэмэ баб:

— Салингым донгодолгошье даа намда. Зоно жа, улайлгаха, шэ даа, хала гэмшэнэ. «Журам тусхай захирал болохол юм хай захиралтаар юу түйлахабши дэйнь дунда олонниитын һана шухала»,—гэжэ начальнигай һанаадхёо һэм хараа бодол лаан дээрэнэ тобшолол гарга дэ хэлэһэн В. нүүд коллектив зүрхэ сэдьхэлдэ ноор хадуугдаа һэм.

— Яруунын муу харгынууд домнай үгышье Олон тоото горхотой, бур нойтоор элбэ харгы барихань шье, энэ ушар шалтагаан болох дэ байгаалиин гараха дүүрэн жотойбди. Тиим ажахын гол һуд зүбөөр нэрлэгдэ гынуудые эрхим һабарилхын, мүн гуудые татахын хүсөө элсүүлэн рэгтэй. Тиихэдээ дайнгаа ажахын жэлтэдэ горит оруулхабди,— гэж гөө түгэсхэлдэ

В.

ШЭНЭ ГЭРНҮҮДЫЕ ТОЛЛОБО

ЛОМОНОСОВ (Ленинградска область). Шэнэ гэр барилга «Спиринский» совхозой ажалшадай ажабайдалда шухала үйлэ хэрэг болобо. Ажахын түб буусын оршодог Оржицы гэжэ тосхондо 60 айлда болбосон түхэлтэй байрануудай түлхюурнүүд барюулагдаба. Мүнөө эндэ айл бүхэн гэртэй болоо.

Олон байратай энэ гэр эдеэ хоолой зүйлнүүдые хадагалха, хубсаһа хатааха таһалгануудтай юм. Гэртэй зэргэлээд огородой участогууд таһалагдаа.

Ажахыда экономическа ба социальна хүгжэлтын комплексно программа бэелүүлэгдэнэ. Урданай тосхондо мүнөөнэй байрын гэрнүүд, худалдаа наймаанай ажаһуудалай гурбан дабхар комплекс, һургуули, хүүгэдэй комбинат, соёлой байшан бодхоогдоо юм.

Ленинградска областьдо һуурин тосхонуудта комплексно барилга баад жэл болоо, рай ажахынууди хар гэрнүүд, районуудта лэй гэрнүүд Банкын урьһал лэжэ, гэр бай бариха арга лэгдэдэг.

...ӨӨДЭР — ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭР

рэгшэд Алдар Солын бүхы гурбан шатын орденоор шагнагданхай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ танкова зургаан арми, танкова 12, оньһожоруулагдаһан 9 корпусууд, дайнда хабаадаһан танкова бүхы бригадануудай хахадынь, танкова 66 полк гвардиин нэрэдэ хүртэһэн байна. Танкова олохон часть болон соединенинүүд хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн ба дайшалхы орденуудаар шагнагдаһан гээшэ.

Совет сэрэгүүдэй харата дайсаниие үй бута сохижо, илалта түйлаха хэрэгтэ манай танк бүтээгшэдэй хубитаяа ехээр оруулһаниие тэмдэглэхэ шухала. Дайнай жэлнүүдтэ тэдэнэр фронтдоо 100 мянгаһаа дээшэ танк болон САУ (өөрөө ябадаг арт-буу) үгөө. Тэдэнэй дундаһаа олон хүн Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Совет сэрэгшэд-танкистнуудай ба танк бүтээгшэдэй нэрэ хүндэдэ, дайнай жэлнүүдтэ үргэдөө, тэрэнэй добтолхы хүсэниинь бүри ехэ болоо. Мүнөө үеын танкнууд хадаа дайшалхы хүсэ ехэтэ машинанууд мүн. Тэдэ машинанууд эрхим һайн буу зэбсэгүүдээр хангагдаһан, түргөөр ябаха, бэрхэшээл ехэтэй ямаршье газараар холо ошохо арга шадалтай юм. Мүнөөнэй орёо нарин приборнууд сагай уларилай ямаршье үедэ, хаагууршье танкые жолоодон ябуулха, һүниин харанхыда ямаршье юумые онобшотой мэргэнээр буудаха арга олгоно.

Өөрынгөө техническэ хангалгын талаар манай танкнууд мүнөө үеын дайнай эрилтэнүүдтэ сүм харюусана, газараар дабшадаг сэрэгэй добтолхы гол хүсэн болоно. Дайсанай тылдэ холо хүрэтэр хүсэ ехэтэйгээр добтолжо, мүнөө үеын дайшалхы бүхы хэрэгсэлнүүдые үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ арга олгохо, тулалдаанай эсэсэй зорилгонуудые богони болзор соо түйлаха эрилтэнүүд танкова сэрэгэй урда табигдана.

МАНАЙ БУЛАД ХУЯГ

Генерал-полковник Д. А. ГРИНКЕВИЧ, газараар дабшадаг сэрэгэй главна штабай начальник

тэдэнэй харуулһан баатаршалгануудые мүнхэлэн, манай орон дотор ба хариин гүрэнүүдтэ зууһаа дээшэ дайшалхы энэ машина табсан дээрэ табигданхай. «Киевые сүлөөлэлсэһэн совет сэрэгшэд-танкистнуудта» гээд Украинын ниислэл хотодо түрүүлэн ороһон гвардейскэ танкова 3-дахи армиин танкистнуудай дайшалхы алдар солын монумент дээрэ бэшээтэй байдаг. Алдар сууда гараһан дайшалхы «гушан дүрбэдэхи» түхэлэй танк Белоруссиин ниислэлдэ табигданхай. Тэрэнэй табсанда «Немец фашистнуудай эзэмдэлгэһээ сүлөөлэлгын үедэ 1944 оной июлиин 3-да Минск хотодо түрүүлэн ороһон гвардейскэ, Минскэ танкова 4-дэхи бригадын шэн зоригто сэрэгшэдтэ» гээд бэшээтэй байдаг. Эдэ үгэнүүд дээрэһээ совет танкистнуудта бүгэдэ арадай инаг дуратай байһан эли тодоор харагдана.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ совет танкистнуудай харуулһан эгэршэгүй зоригто хэтэ мүнхын дурасхаал болгон, тэдэнэй интернациональна баатаршалгын һүлдэ тэмдэг болгогдон Берлиндэ, Прагада, Венэдэ ба хилын саадахи бусад городуудта гранит шулуугаар хэгдэһэн табсангууд дээрэ совет танк табяатай байдаг.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр манай танкова сэрэг саашанхи хүгжэлтэдөө урагшаа холо дабшанхай. Газараар дабшадаг сэрэгэй бүридэлдэ эзэлдэг тэрэнэй һуури бүри

Танкова сэрэгэй улам ургажа байһан хүсэн гансахан дайшалхы эрхим түрүү техникэһээ дулдыдана бэшэ. Гол шухала хүсэниинь—хүнүүд, дайшалхы машинануудые жолоодон ашагладаг манай сэрэгшэд болоно. Мүнөө үеын залуу танкистнууд хадаа үндэр үзэл бодолтой, алишье талаар эрхим һайн бэлэдхэлтэй, политическэ үргэн мэдэсэтэй, тусхай һуралсал гараһан залуу сэрэгшэд мүн. Ахамад үеын танкистнуудтал адли тэдэнэй зүрхэндэ бодото патриотизмын унтаршагүй ошон, социалис Эхэ орондоо хизааргүй дуратай байлга, Ленинэй партиин хэрэгүүдтэ, коммунизмын гэгээн һайхан уг зорилгонуудта үнэн сэхэ байлга бадарвнхай. Тэдэнэр фронтовигуудай дайшалхы алдар солын ёһо заншалнуудые арюун нангинаар абажа ябаха зуураа, улам саашадань арьбадхана, дайшалхы бэлэн байлгаяа саашадань дээшэлүүлхын тулада үнгэрһэн сагай баатаршалгын жэшээнүүдые шадабаритайгаар хэрэглэнэ.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ сэрэгшэд-танкистнууд олоной һайшаал магтаалда хүртэмэ баатаршалганууднуудые бага бэшээр харуулаа. Тэдэнэр сэрэгэй һуралсал ба маневрнүүдтэ өөһэдынгөө үндэр мэргэжэл шадабариие нэгэтэ бэшэ харуулаа, социалис мүрысөөнэй үүсхэлшэд байһан. Һуралсалай энэ жэлдэ гвардейскэ танкова проскуровско-берлинскэ, Ленинэй орденто, Улаан тугта, Кутузовай орденто, Г. И. Котовскиин нэрэмжэтэ полкын сэрэгшэдэй үүсхэлээр «һэргэг байлгаяа дээшэлүүлхэ, Эхэ оронойнгоо аюулгүй байдалые бата найдамтайгаар хангаха» гэһэн уряа доро газараар дабшадаг сэрэгүүдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Сэрэгшэд-танкистнууд «Хэшээл бүхэнөө, һуралсалай үдэр бүхэниие эрхим һайн үрэ дүнтэйгөөр үнгэргэхэ», «Түрүүшын буудалгаар сагаалса тудаха», «Үндэр мэргэжэлтэдэй подразделени болохын түлөө» гэһэн үнэтэ үүсхэлнүүдые гаргаһан байха юм.

Танкистнууд оролдосото ажалай шэнэ амжалтануудаар өөһэдынгөө заншалта һайндэрые угтажа байна. Тэдэнэй олонхидынь дайшалхы ба политическэ һуралсалай отличнигууд, үндэр мэргэжэлтэд гээшэ. СССР-эй Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устиновай хүтэлбэри доро Прибалтикын, Белоруссиин сэрэгэй округуудай газар дээрэ, Балтиин далайн уудамда һаяхан үнгэргэгдэһэн маневрнүүдтэ манай танкистнууд өөһэдынгөө дайшалхы шадабариие һайнаар харуулһан байха юм.

Подполковник Б. Дюков гэгшын командалдаг, манай мүрысөөнэй үүсхэлшэ Г. И. Котовскиин нэрэмжэтэ полкын сэрэгшэд оролдосо ехэтэй албан хэрэгтээ үндэр үрэ дүнгүүдые түйланхай. Дайшалхы бэлэн байлгадаа, дайшалхы техникэеэ удаан болзорто аваригүй һайнаар ашаглахын, түлишэ арьбалхын, маршда түргөөр ябахын, экипажнуудай хоорондо гүйсэд харилсаа тогтоохын түлөө тэмсэлдэ полкын коллектив горитойхон амжалтануудые түйлаһан байна. Капитанууд Ю. Пономарев, В. Бохоновский гэгшэдэй командалдаг подразделенинүүд отличнигууд гэжэ нэрлэгдэхэ эрхэдэ хүртэнхэй.

Командир ба полит-хүдэлмэрилэгшэ офицернууд В. Дуданов, Е. Мельяненков, В. Матвиенко, Е. Гвозденко гэгшэдэй даадаг часть болон подразделенинүүдтэ сэрэгшэдэй шадабари мэргэжэл, дайшалхы бэлэн байлгые дээшэлүүлгэдэ шэнэ шэнэ амжалтанууд түйлагдаа.

Танкова сэрэгтэ офицернүүдые бэлдэдэг сэрэгэй-һуралсалай зургаануудта мүн лэ горитой амжалтанууд түйлагдана. Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновскиин нэрэмжэтэ бронетанкова сэрэгэй академи, Ташкентын команда ба Киевэй инженернэ дээдэ училищинуудые дүүргэн гарагшад тухай һайшаал магтаалтайгаар хэлсэдэг болонхой. Һуралсалай эдэ зургаануудые дүүргэгшэд үндэр мэргэжэлтэй, шадабари ехэтэй эмхидхэгшэд ба хүмүүжүүлэгшэд болоһоноо удангүй харуулна.

Заншалта һайндэрөө нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахые оролдохо зуураа, сэрэгшэд-танкистнууд мүнөө түлэг дундаа ябажа байһан зунай һуралсалай хаһын олохон зорилгонуудые дүүргэхэ байһанаа мартанагүй. Тэдээн сооһоонь эгээл шухалань подразделени, часть, соединени бүхэнэй дайшалхы бэлэн байлгые дээшэлүүлгэ болоно. Иимэ эрилтэ уласхоорондын байдалай шахардуу шанга байһан ушарһаа табигдана.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, США-гай империализмаар толгойлогдоһон хархис хүсэнүүдэй эзэрхэг түримхэй ябуулганууд һүүлэй үедэ эрид үргэдэжэ байна. Капиталис олохон оронуудта арсалдаата бүхы асуудалнуудые сэрэгэй хүсөөр шиидхэхэ гэжэ харадаг баруунай тала баримталдаг монополис буржуази засагай хүтэлбэридэ ерэнэ.

Иимэ эрхэ байдалда коммунис парти ба совет правительство эб найрамдалые бэхижүүлхэ ба аршалан хамгаалхын түлөө шууд сэхэ, тэсэбэри ехэтэй тэмсэл ябуулна, оронойнгоо обороные, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэйнгээ дайшалхы хүсые бэхижүүлгээр зохихо хэмжээнүүдые абана. «Өөрынгөө ороной, манай нүхэд болон союзнигуудай аюулгүй байдалые хангахын тулада бидэнэр хэрэгтэй бүхы юумэ саашадаа хэхэбди, империалистнуудай эзэрхэг түримхэй хүсэлэл эрмэлзэлые номгоруулха үүргэтэй Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы арга шадабариие улам дээшэлүүлхэбди» — гээд нүхэр Ю. В. Андропов мэдүүлээ.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй орденто Ленинградска сэрэгэй округой Н-скэ частиин танкын түрүү экипажай гэшүүд—ахалагша сержант С. Бабанов, рядовойнууд Е. Андрианов, В. Качалов, А. Доценко.

ТАСС-ай фотохронико.

Буряад ороной хубита ехэ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрһөө Буряадай бүхы хүн зон патриотическа үндэр дэбжэлтэтэйгээр хүдэлһэн, аюулта муухай дайсадһаа Эхэ ороноо хамгаалхын тула нэгэ хүн шэнгеэр бодоһон байна. «Дайсанаа дараха гээ һаа, түсэбөө хоер-гурба дахин үлүүлэ!» гэһэн уряа доро тэдэнэр хүдэлэгшэ һэн.

Республикымнай ажалшад Шэнэ жэлээр Эхэ ороноо хамгаалжа ябаһан сэрэгшэдтээ бэлэгүүдые эльгээдэг бэлэй. Тиихэдэ социалис гүрэн түрэеэ хамгаалха талаар арадай жаса байгуулагдаһан юм.

Танкнуудые бүтээн гаргахын тула мүнгэ зөөри суглуулха гэһэн үүсхэл Буряад ороной бүхы хүн зоной зүгһөө халуунаар һайшаагдажа, үргэнөөр дэмжэгдэһэн байна. Энэ хүдэлөөн республикын бүхы нютагуудта, промышленна предприятинуудта, колхоз болон совхозуудта, эмхи зургаануудта, һургуулинуудта дэлгэрһэн юм.

1941 оной октябрь һарада Улаан-Үдэ хотын 4-дэхи һургуулиин пионернүүд болон һурагшад «Буряад-Монголой эдир патриот» гэжэ танк бүтээлгэе» гэжэ Буряад ороной бүхы үхибүүдтэ нээмэл бэшэгтэйгээр хандаһан байха юм.

«...Үхибүүд! Мүнгэ зөөри суглуулжа, «Буряад-Монголой эдир патриот» гэжэ хүсэ ехэтэ, һүрэтэ танк барюулая. Энэ сэрэгэй дайшалхы машина Эхэ ороноо хамгаалха хэрэгтэ манай хубита боложо, герман фашистнуудые бута сохижо, үгы хэг лэ», — гээд нээмэл бэшэг дотор хэлэгдэнэ. Энэ уряаень республикын бүхы һургуулинууд дэмжэн угтаа бэлэй. ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой 1941 оной декабриин 6-най мэдээгээр, 34.658 түхэриг комсомолой болон пионерэй организацинууд суглуулаад байгаа.

Ниислэл хотын комсомол-залуушуулай воскреснигтэ 13.027 хүн хабаадалсажа, обороны жасада 147.432 түхэриг оруулба.

Тиихэдэ граждан дайнда инвалид болоһон, улаан партизан ябаһан, Мухар-Шэбэр тосхондо ажаһуугша М. А. Лебедев «Буряад-Монголой улаан партизан» гэжэ танк бүтээлгэхын тула мүнгэ зөөри суглуулха гэһэн үүсхэл гаргаһан байна. Энэ һайн һайхан уряаень Мухар-Шэбэрэй районой ажалшад дэмжэбэ.

Хяагтын Куйбышевай нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин хүдэлмэришэд «Эхэ оронойнгоо түлөө» гэһэн танк бүтээхэ талаар мүнгэ зөөри суглуулха долоон хоног соносхохыень олзоборилгын кооперациин бүхы артельнүүдые уряалба.

Захааминай районой «Первое мая» колхозой колхознигууд «Комсомолец» гэжэ танк бүтээхэ гэжэ шиидэһэн байна. Тиихэдэ Баргажанай районой Дэрээнэй сельскэ Соведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд өөһэдынгөө суглуулһан мүнгөөр «Колхозник» гэжэ танк бүтээхээр хараалаа бэлэй.

Иимэ хүсэтэ хүдэлөөнэй үедэ «Социалис Буряад-Монгол» гэжэ танково колонно байгуулха гэһэн үүсхэл республика доторнай мүндэлбэ. Эндэ Буряад ороной ажалшад аргагүй эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, 1942 оной май болотор 5.223 мянган түхэриг суглуулаад байһан юм. Тиигэжэ 1942 оной май һарада манай республикын делегаци дайлалдажа байһан Улаан Армида танково колонно бэлэглэбэ.

Гитлерэй эзэрхэг түримхэй дээрмэшэдые бута һамна сохихо талаар Улаан Армиин амжалтаар урмашаһан республикын ажалшад өөһэдынгөө ажалаар олоһон хубиингаа мүнгэн нөөсые Улаан Армиин 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ танково колонно байгуулха зорилготойгоор Гүрэнэй банкда оруулаа һэн. Тэрэшэлэн «Заветы Ильича» колхозой гэшүүн Цыбикжапов, Зэдын районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой колхозник Трутнев гэгшэд тус тустаа 100 мянган түхэриг бэлэглэбэ. Зэдын районой колхознигууд 62-той Ц-Е. Баинов, 58-тай Д. Саганов гэгшэд тус тустаа 50 мянган түхэриг оруулһан байна. Улаан-Үдын 4-дэхи һургуулиин һурагшанар 20 мянган түхэриг, Загарайн районой «Арбижал» колхозой колхознигууд 55 мянган түхэриг дамжуулан үгэбэ.

Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг орденто врач И. М. Алексеев 1943 оной эхиндэ «Бурят-Монгольская правда» газетын редакцида иимэ бэшэг эльгээгээ һэн: «Улаан Армиин 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ танково колонно байгуулха талаар би өөрынгөө абажа ябаһан алтан зүйлнүүдые (алтан часы, алтан хоёр бэһэлиг, гэр бүлөөрөө суглуулһан мүнгэеэ) бариха зуураа, үшөө Минин, Пожарскиин үедэ Эхэ ороноо хариин булимтарагшадһаа хамгаалан сүлөөлхын тула өөһэдынгөө үнэтэ зөөриие зорюулһан уг гарбалтанайнгаа арюун һайхан патриотическа үүсхэл жэшээе мүнхэлэн дагахыень Буряад-Монголой бүхы ажалшадые уряалнаб».

И. И. Алексеевэй үүсхэлые дэмжэһэн Сэлэнгын районой колхознигууд болон колхозницанууд Улаан Армиин 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ танково колонно байгуулха хэрэгтэ зорюулжа, мүнгэ болон үнэтэ зөөриеэ бэлэглэһэн байна. Тэрэ тоодо Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница Мария Доржиева 6 грамм шэгнүүртэй алтан һиихэ, мүнгэн аяга, мүнгэн бэһэлиг, эндэхи колхозница Дашиева мүнгэн часы дамжуулан үгэбэд. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд Д. Будаев мүнгэн гааһа 250 түхэригтэйгөөр. Д. Очиров мүнгэн гааһа 500 түхэригтэйгөөр бариа һэн.

1943 оной январиин 29-дэ республикымнай ажалшад өөһэдынгөө хүдэлжэ олоһон мүнгэн нөөсэһөө суглуулжа, Гүрэнэй банкда 13 миллион түхэриг, 8 пуд мүнгэ, 10 фунт алта оруулжа, Улаан Армиин 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ танково колонно байгуулха хэрэгтэ зорюулба.

Буряад ороной комсомолшууд, хүдөөгэй залуушуул болон һургуулиин һурагшад республикын бүхы ажалшадтай хамта «Социалис Буряд-Монгол» гэжэ сэрэгэй самолёдуудай эскадрилида болон хүдэлмэришэн-таряашадай Улаан Армиин XXV жэлэй ойн нэрэмжэтэ танково колоннодо мүнгэ зөөри суглуулгада хабаадалсахаһаа гадна өөһэдөө «Буряад-Монголой залуу колхозник» гэжэ танково колонно байгуулхаар мүнгэ суглуулаа бэлэй.

Удаадахи жэлнүүдтэшье Германиин фашизмые эсэслэн үгы хэхэ сагые түргэдхэн ойротуулхын тула хуягта «хүлэгүүдые» болон танково колоннонуудые бүтээн байгуулха зорилготойгоор мүнгэ зөөри суглуулга үргэлжэлөө һэн. Жэшээлхэдэ, 1944 ондо республикын Элүүрые хамгаалгын Арадай Комиссариадай больницануудай дэргэдэхи хамһабариин ажахынуудай хүдэлмэришэд, хүдэлмэрилэгшэ эхэнэрнүүд болон алба хаагшад «Буряад-Монголой медик» гэжэ танково колонно байгуулхын тула 50.021 түхэриг суглуулба. 1945 оной мартын 20-до Яруунын районой ажалшад Белорусска фронтдо зорюулжа, «Яруунын колхозник» гэжэ танково колонно бүтээхын тула, Гүрэнэй банкда 311.441 түхэриг оруулһан байна.

Республикымнай ажалшад фронтһоо телеграмма болон бэшэгүүдые олоор абадаг һэн. ВКП(б)-гэй Кабанскын райкомой секретариин болон эндэхи районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын нэрэ дээрэ иимэ телеграмма ерээ бэлэй.

«Кабанскын аймагай ажалшадай суглуулһан мүнгэ зөөреэр «Совет Буряад-Монгол» гэжэ танкнууд бүтээгдээд, танково сэрэгэй генерал-майор нүхэр Катковой хүтэлбэрилдэг частьнуудта дамжуулан үгтэбэ.

Танково сэрэгэй генерал-майор Липодьев».

Манай республикын ажалшад, Улаан Армида һанаагаа зобожо, тупа хүргэһэнэйнгөө түлөө» Верховно Главнокомандалагша И. В. Сталинай зүгһөө оло дахин һайшаал магтаалда хүртэһэн юм. Һүртэй, хүсэ ехэтэ буу зэбсэг — танкаар зэбсэгжүүлэгдэһэн Совет Армиин сэрэгшэд Германиин фашистнуудые амжалтатайгаар бута сохиһон байна.

Смоленск, Москва, Ленинград, Сталинград хотонуудые хамгаалһан, Курска дүхэригтэ хабаадалсаһан, мүн бусад оронуудай газар дайдые шунахай муухай дайсадһаа сүлөөлэлсэһэн манай нютагай хүбүүд—танкистнууд, Советскэ Союзай Герой, комбриг Н. Я. Клыпин, Москва шадар дайн байлдаанай хатуу шанга үедэ хатуужаһан танкын командир М. Ф. Мархеев 1944 ондо Советскэ Союзай Герой болоһон юм. Мүн тэдэнэй дунда хожомынь Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн танкист, гвардиин старшина М. А. Федотов, дайшалхы 7 орден зүүһэн гвардиин ахалагша сержант Г. И. Гусляков 1942 оной августһаа дайнай дүүрэтэр тулалдажа, Сталинградые хамгаалалсажа, Берлин хотодо дайсанаа даралсаһан намтартай.

Дайнай болон ажалай ветеран Г. И. Гусляков тэрэ холын хатуу шэрүүн дүлэтэ жэлнүүдые дурсан һанажа, иигэжэ хөөрэнэ: «Би Берлин хүрэтэр 12 танк һэлгээ һэмби. Танкнууд дүрэжэ шатан хосоржол байха, олон нүхэднишье баатарай үхэлөөр унаа. Теэд би фронтынгоо нүхэдые хэзээдэшье мартадаггүйб, мартахашьегүйб. Дайсанаа өөрынь эшээн соо даран үгы хэхэдэмнай бидэндэ, Улаан Армиин сэрэгшэдтэ, бүхы совет хүн зон ара талаһаамнай туһалаа гэжэ мэдэнэбди».

Мүнөө, Танкистнуудай үдэрые тэмдэглэжэ байхадаа, бүхы совет арад, тэрэ тоодо Буряад ороной хүн зон, Эхэ һайхан оронойнгоо бүри хүсэн түгэлдэр болохын түлөө, партиин Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бүримүһэн бэелүүлхын түлөө урда урдынхиһаа эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллажа байнхай.

Д. ЦЫРЕНОВ.

МАДРИДТАХИ УУЛЗАЛГА

МАДРИД. Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хабаадалгатай т үгэсхэлэй заседанинууд сентябриин 8-да Мадридтахи уулзалга дээрэ үргэлжэлүүлэгдэбэ.

Үгэеэ ойлголсожо, Мадридтахи уулзалгые амжалтатайгаар түгэсхэлгэ, нэн түрүүн шахардуу шанга байдалые һуларуулхын, ниитэ Европодохи байдалые һайжаруулхын тула Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар конференци зарлаха тухай үгэеэ ойлголсолго ехэ удха шанартай байна гэжэ үгэ хэлэгшэдэй олонхид тэмдэглээ.

Мадридтахи уулзалгада хабаадагшадтай Испаниин король Хуан Карлос I уулзаба.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд

ЖЕНЕВЭ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байһан СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани сентябриин 8-да эндэ болобо.

• ТАСС • АПН • ХИЛЫН СААНАҺАА

ҺҮЙДХЭЛШЭД ХАРЮУСАХА ЁҺОТОЙ

США-гай һүйдхэлтэ ябуулгануудаа улам үргэдхэжэ байнантайнь дашарамдуулан, Совет правительствын хэһэн мэдүүлгэ дэлхэйн олониитын анхарал татана. Уласхоорондын түтшүүрилые улам дэбэргэхэ, Советскэ Союзда зүрюу харша ябуулгануудые үүдхэхэ гэһэн зорилготой тагнуулай хэрэгэйнгээ түлөө, ямаршье гэм зэмэгүй хүнүүдэй хосорон һалаһанай түлөө США-гай хүтэлбэрилэгшэд харюусаха ёһотой гэжэ элдэб оронуудай ниитын ба политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд тэмдэглэнэ. Хилэнүүдээ, тэрэ тоодо агаарайнгаа дайдые аршалан хамгаалха гээшэ гүрэн бүхэнэй бэеэ даажан эрхэ болоно гэжэ заагдана. Уласхоорондын ёһо гуримуудай үндэһөөр, өөһэдынгөө хуулинуудтай тааралдуулан, Советскэ Союз зохихо хэмжээнүүдые абаһан байна гэжэ шэнжэлэлнүүд дотор хэлэгдэнэ.

США-гай зонхилхы бүлэгөөрхид һүйдхэлтэ гэмтэ ябуулга үүдхээд, удаань социализмда дайсан харша номнол дэлгэрүүлхые хүсэһэн байгаа гэжэ Болгариин «Работническо дело» газетэ бэшэнэ. США-гай президент Рейганай телевидeнеэр хэлэһэн үгэ энэ ябуулгын удхые элирүүлээ. Советскэ Союзай болон тэрэнэй ниитын байгуулалтын нэрэ хүндые бузарлаха, совет хүнүүдые үзэн ядалгын мэдэрэл түрүүлхэ, Совет ороной гадаадын политикын уг зорилгонуудые буруугаар харуулха, тэрэнэй эб найрамдалта үүсхэлнүүдһээ олоной анхаралые һамаарууулха гэһэн зорилгонуудые урдаа табиһан байгаа.

Урда-Корейн «Боинг» самоледой СССР-эй агаарай дайда руу нэбтэрэн орохо доо, тусхай даабари дүүргэһыень элишэлэн гэршэлһэн арсашагүй шэнэ, шэнэ баримтанууд тобойн харагдажа байна гэжэ Чехословакиин «Рудс право» тэмдэглэнэ. Совет аэродром дээрэ бууха тэһэн эрилтые хилэ эбдэһэн самоледой дүүргэхэгүйдэнь, командна пунктһаа үгтэһэн захиралтые ПВО-гой совет истребителиин дүүргэһэниинь мэдээжэ. Харин мүнөө зориюута үүдхэгдэһэн харата ябуулгые Советскэ Союзда зүрюу харшаар табихые Вашингтон оролдожо байнхай.

США-гай олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд Совет правительствын мэдүүлгэ тухай мэдээсэлые эли газартаа толилно. Эй-би-си, Эн-би-си, Си-би-эс гэдэг американ телекампанинууд шэнэ һониннуудые дамжуулхадаа, энэ документые дэлгэрэнгыгээр мэдээсэбэ.

«Нью-Йорк таймс» газетэ Совет правительствын мэдүүлгые гүйсэд дүүрэнээр толилходоо, иигэжэ тэмдэглэнэ: Совет аэродром дээрэ бууха эрилтэ бэелүүлхые тэрэнэй арсахадань лэ хилэ эбдэһэн самоледой ниидэлгые болюулха гэһэн захиралта үгтэһэн байгаа гэжэ Москва заана. «Тохёолдоһон бүхы уршаг түбэгэй түлөө США-гай хүтэлбэрилэгшэд харюусаха ёһотой гэжэ Москва тэмдэглэнэ гээд «Вашингтон пост» бэшэнэ. Гэхэтэй хамта США-гай номнол тараагшад Советскэ Союзда зүрюу харша ябуулгануудаа улам үргэдхэжэ байнхай.

Хилэ эбдэһэн самолет Камчаткын хорюултай районууд дээгүүр, һүүлээрнь Сахалинай нюуса баазанууд дээгүүр зорюута ниидэһэн байгаа гэжэ Англиин «Дейли экспресс» газетэ Совет правительствын мэдүүлгые тайлбарилхадаа батална.

Совет правительствын мэдүүлгэ Франциин хэблэлэй хуудаһануудта үргэнөөр толилогдоһон байгаа. Американ самоледуудан Советскэ Союзай агаарай дайда руу нэгэнтэ бэшэ нэбтэрэн ороһон тухайда совет захиргаан һүүлэй хоёр жэлэй турша соо США-да нэгэнтэ бэшэ һануулга хэһэн байгаа гээд «Юманите» газетэ мэдүүлгын дүүрэн текстые толилходоо тэмдэглэбэ.

Италиин «Унита», Даниин «Юллландс-постен», Швециин «Норшенсфламман», Кипрэй «Харавги», Мексикын «Диа» газетэнүүд, Австриин ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша профессор Ф. Майер, Афро-Азиин оронуудтай һаналаа нэгэдэлгын Сириин комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Ахмед Аль-Асад СССР-эй агаарай дайда руу нэбтэрэн ороһон самоледһоо уламжалһан шууяае тайлбарилхадаа, эндэ гансал США-гай захиргаан гэм зэмэтэй гэжэ мэдүүлбэд.

АЛДАРТА ОЙ

СОФИ. Болгарида Социалис революциин илаһаар 39 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан республикын ниислэл хотодо болобо.

БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, парти болон гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд суглаанда хабаадаһан байна. БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Т. Божинов элидхэл хэбэ.

Болгар арад гайхамшагта һайндэрөө угтахадаа, ажабайдалай бүхы асуудалнуудаар асари ехэ амжалтануудые түйлаһан байна. Социалис байгуулалтада түйлаһан амжалтанууднай ороной экономикые бэхижүүлнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Эдэ бүхы амжалтанууднай болгар-совет хани барисаанһаа үндэһэтэй.

БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

ПХЕНЬЯН. Корейн Арадай-Демократическа Республикын байгуулагдаһаар 35 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан Пхеньянда болобо. ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Президент Ким Ир Сен, ТПК-гай ба республикын правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд суглаанай президиумдэ һуугаа. Һайндэрлэлгэдэ хабаадалсахаяа Пхеньянда ерэһэн гадаадын оронуудай делегацинуудай толгойлогшонор, тэрэ тоодо Совет партийно-правительственна делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй соёлой министр П. Н. Демичев эндэ байбад.

ТПК-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КНДР-эй вице-президент Пак Сен Чер элидхэл хэһэн байна.

ЯПОН СОЦИАЛИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

ТОКИО. Японой социалис партиин 48-дахи съезд эндэ нээгдэбэ. 500 шахуу делегат тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Ороной зонхилхы бүлэгөөрхидэн политикада хархис ябуулгануудай улам һүжэрөөгдэжэ байха үедэ энэ съезд зарлагдаба гэжэ СПЯ-гай ЦИК-гэй генеральна секретариин уялгануудые гүйсэдхэгшэ М. Танабэ тоосоото элидхэл соогоо тэмдэглэбэ. Премьер-министр Я. Накасонэ түрүүтэй правительство сэрэгэй һомололгонуудаа улам үргэдхэжэ байна. Тиигэжэ Алас Дурна зүгтэ США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй стратегическэ түшэг тулгууринь болоно. Япон-американ хамтын сэрэгэй һуралсал ходо ходо үнгэргэгдэнэ гэжэ тэрэ хэлээ. Тиихэдэ либерально-демократическа хүтэлбэрилхы парти сэрэг дайнда эсэргүү демократическа хүсэнүүдые, тусхайлбал, СПЯ-е хардана, гүрдэнэ.

Иимэ эрхэ байдалда правительствын арадтаа зүрюу харша политикада эсэргүүсэн тэмсэхэ гээшэ социалис партиин гол зорилго болоно гэжэ элидхэлшэ саашадаа мэдүүлбэ.

Энэ жэлдэ үнгэргэгдэһэн нютагай засаг захиргаанай, парламентын дээдэ палатын һунгалтын дүнгүүдые делегадууд зүбшөэн хэлсэһэн, доодо палатада болохо һунгалтада бэлэдхэлэй программые хараалһан байгаа.

Парламентска оппозициин энэ ехэ партиин шэнэ хүтэлбэрилэгшэд һунгагдаа. М. Исибаси — СПЯ-гай ЦИК-гэй түрүүлэгшэ, М. Танабэ генеральна секретарь болобо.

М. Исибаси япон социалистнуудай дээдэ хуралдаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, дайн дажарта бэлдэһэн номнолой ябуулгануудаа зонхилхы бүлэгөөрхидэй сагааруулхые оролдожо байһыень эрид буруушаагаа.

Энээгээр съездын түрүүшын хуби дүүрэбэ. Партиин хүтэлбэрилхы зургаануудай шиидхэбэреэр тэрэ хоёр шатаар үнгэргэгдэхэ байна. Ерэхэ жэлдэ СПЯ-гай бэелүүлхэ ябуулгануудай хараа шэглэл ноябрь һарада баталагдан абтаха юм.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

«УРГАМАЛАЙ ҺАЙХАН ЭНДЭЛ ГЭЭШЭ!»

«Ашатай туһатай ургамалнуудые нэгэ оронһоо нүгөө орондо нүүлгэхэдэ, дэлхэйн бухэли шарайе хубилгана гээшэбди» гэжэ Ф. Энгельс бэшэһэн байдаг.

Улаан-Үдын урэ жэмэсэй станциин дэргэдэхи шэмэглэлэй ургамалнуудай участогаар ябахада, энэ үгэнүүдэй удхань элирээ бэлэй. Станциин байгуулагдаһан үеһөө энэ участогые эрхилдэг Зинаида Григорьевна Шункова хэды наһатайшье һаа, дуратай хүдэлмэреэ орхёогүй. Ойлгосотой даа. Бишыхан үрэһэнһөө багжагар томо модо, һөөгүүдые газар дээрэһээ гайхалтай—узэмжэтэ сэсэгүүдые ургуулаад, эдэнээ орхижо болохо аал? Өөрсэгүй «үринэрнь» ха юм.

—Үйлсэ гудамжануудые, талмайнуудые ногоорууллада, шэмэглэн гоёохдо хэрэгтэй модо, һөөгүүдые олошоруулнабди. Ондоо гүрэнүүдһээ, мүн манай ороной бусад область, хизаарнуудһаа асаргадһан элдэб түрэлэй модо, һөөгүүдые манай уларида дадхаана гэшэбди. Шэмэрүүн хүйтэн ха юм даа эндэмнай. Гэбэшье эрхэ байдалдаа манай һурамхи болоһон ургамал олон,—гэжэ Зинаида Григорьевна урдамнай ороод шууляжа алхалшаба.

Ульгэрэй орон иимэл оңто, Узэмжэтэ, онсо турэлэй, түхэлэй эшэ, набшаһатай, тэрэ жэмэстэй модо, һөөгүүд дуун жирьэжа шубуудые шагнаархаахай мэтэ. Хойто Америкын, Канадын, Даниин, «Хитадай, Японой, Корейн газар дайдаһаа асаргадһан ургамалнууд Буряадай наран доро нютагжанхай. Ааяма халуунхие, яһа янгинуулма хүйтэнние дабажа гараха гээшэ амар бэшэ байгаа ёһотой. Теэд амидарха хүсэл ямаршье бэрхэшээлһээ хүсэтэй бшуу.

Японой, Карелиин шулуун гэжэ нэрлэгдэһэн булэг хуһад набшаһаараа хүхюугээр даллан зогсонод. Японой хуһан доогуураа һалбагаршаг, дээшээ нарижан шобхойһон оройтойнууд, сэмсэгэрхэнүүд. Карелиин хуһадай эшэнь бухэ. Һуурииһаа эхилээд, бүдүүн гэшүүһэдые һалаатууланхай. «Гарай урын бүтээлдэ сэгнэгдэдэг юм. Нютагтаа Хуулаар харууһалагдадаг» гэжэ Зинаида Григорьевна тайлбарилна. Хойто Америкын мойһон... Юрэдөө, улаан жэмэстэй мойһон бии юм, гэхэ зажа модоо нэнһибди. «Амталагты. Мойһон ха юм. Яршагтайхан» гэжэ Зинаида Григорьевна дурадхана. Нэрээшье, гайха гэлы, ёһотой мойһон лэ! Алас Дурна зүгэй мойһоной хүри улаан эшэнь һайса аршагдаһан гуулин мэтэ наранда ялалзажа юм. Жэмэсүүдынь жэжэнүүд, улаан эдэгнэдэ ородоггүй. Эрдэмтэн Георг Шлицертын Данииһаа эльгээһэн рябина пэгшысэ эдэшэнхэй. Урэ жэмэсынь шад улаахануудын, нюдэ хоролхойтуулмаар байгалка. Эм домдо ородог тэмээнэй һүүл, женьшениин шэнжэтэй акантопанакс, ягаан гүхэ мэтэ һалбарһан. Турнаали-шэнжэлгын хүдэлмэриин дүнгүүд һайшаалтай. З. Г. Шункова хоёр номой автор. «Буряад ороной уларида модо, һөөгүүдые дадхаан ургуулга», «Буряадай хото, һуурингуудые ногооруулагшадта туһаламжа» гэһэн тэдэнь таршагдаһан.

Мүнгэлиг улаангир юрын улаһан хоёрой «хамтын» урэ-һөөһөө мүндэлһэн жэбжэгэр модон боро улаангир гэжэ нэрлэгдэнхэй. Набшаһанайнь угалзэ хээ юрын улаангиһайхидал дад, нэгэ гэһээ мүнгэлиг. Һалхинай үлеэхэдэ, энэ улаангир бухыдөө сагаалхан салгиадаа байлаадан... Барһун Сибирьһээ, оронай европейскэ хубиһаа, Алас-Дурна зүгһөө манда «нүүжэ» нютагжаһан модод соо яшал хилэн, ольха, хайлааһан, харгаһан, үшөөһөн дололгоно, ялма, манжуурай һөөгүүд бултадаа ургажа байна.

1,5 гектар талмайтай нүгөөдэ участогто олон жэлэй сэсэгүүд намарай үнгэнүүдээр һолонго биилтаргүүлэн наадана. Индиин гүлзөөргэнэ «амтала» гэмэ шуүһэ газарай хурьһэнһөө бэедээ шэнгээнхэйшье һаа, эдижэ болодоггүй юм байна. Теэд эдэмнай шэмэглэлэй ургамалнууд ха юм. Одоол «Ургамалай һайхан эндэл гээшэ!» гэжэ хэлэхээр бэлэй.

Г. ДАШЕЕВА.

Манай штатнабэшэ корреспондент А. Чепакинай буулгаһан зураг дээрэ Улаан-Үдын Железнодорожно районой 14-дэхи һургуулиин залуу багша Ирина Семешковае харанат. Байгша ондо БГПИ-гэй эхин классуудай багшанарые бэлдэдэг факультет дүүргэһэн энэ басаганай урда ажабайдалай ехэ зам нээгдэнхэй. Амжалтатай ябыш, Ирина!

БААБГАЙНУУД ХОРООГДОХО

Байгша оной сентябриин нэгэнһээ ерэхэ жэлэй январиин 15 болотор ангай мяха бэлэдхэхэ, спортивна агнуури эрхилхэ зорилгоор республикын бүхы районуудта баабгай агнаха тухай захиралта Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба.

Баунтын, Хойто-Байгалай районуудай госпромхозууд, коопзверопромхозуудай ангуушад дүрбэн һара хахадай туршада 24 баабгай намарай үедэ, мүн эшээндэнь мяхалха гэжэ хараална. Республика дотор бүхыдөө зуугаад баабгай агнууриин үедэ үгы хэгдэхээр хараалагдана.

Манай корр.

ДАЙШАЛХЫ ШАГНАЛЫНЬ БАРЮУЛАГДАБА

Байгша оной августын 27-ной үдэр Кабанскын районой «Байкальские зори» газетэдэ «Хэншье, юуншье мартагдаагүй» гэжэ гаршаг доро Д. А. Дружинин тухай хөөрэһэн статья гараа һэн. Харин үглөөдэрынь, Дмитрий Андреевичые райвоенкомат ерэхыень дуудаба.

...Тиихэдэ Курска дүхэригтэхи нэгэ байлдаанда хүнэй шуһан айхабтар ехээр адхараа бэлэй, —гэжэ Д. А. Дружинин хөөрэнэ.— Мяхаша, шуһаша арьяатануудай нэрэтэй «Тигр», «Пантера» түхэлэй фашис танкнууд тоолохын аргагүй олон байгаа. Тэрэ байлдаанда манай батарей дайсанай долоон танкые үгы хээ...

Тэрэ байлдаанда эрэлхэг зориг харуулһанайнгаа түлөө Д. А. Дружинин «Дайшалхы габьяагай түлөө» медаляар шагнагдаһан байгаа. Мүнөө, дүшэн жэлэй үнгэрһэн хойно, тэрэ шагналынь эзээ олобо гээшэ. Райвоенкомадай таһагые даагша майор Г. Л. Глезиилов бэяр ёһололой оршон байдалда дайшалхы шангыень барюулаа.

Д. А. Дружинин Берлин хотодо дайгаа дүүргээд, Улаан Одоной ордентой «Шэн зориной түлөө», «Варшавые сүлөөлһэнэй түлөө» ба бусад медальнуудтай түрэл нютагаа бусажа, Кабанскын ДРСУ-да тректористаар ажаллажа эхилээ һэн. Тэндээ дүшөөд жэлдэ ажаллаад, наһанайнгаа амаралтада гараһан юм.

С. ЧАЙКИН.

ХЭНЭЙ БАГЛАА ҺАЙХАН БЭ?

«Жэл бүри үнгэргэгдэдэг сэсэгүүдэй выставкэ хэды һайхан сагые бидэндэ бэлэглэдэг гээшэб. Эб найрамдалай наран дорохи һолонгодол адли баян үнгэтэй сэсэгүүдые ургуулдаг хүн зоной хүдэлмэриие сэгнэхэ, тэдээндэ анхарал хандуулха хэрэгтэй. Юрэдөөл, сэсэгүүд ганса тала дайдые бэшэ, мүн бидэнэй ажабайдалые шэмэглэнэ. Энэ һайхан выставкынтнай түлөө баяр хүргэнэб»,—гэжэ выставкын һайшаалай дэбтэр соо бэшэгдэнхэй байгаа һэн.

Закаменск хотын Соёлой ордон соо сэсэгүүдэй заншалта выставкэ дэлгээгдэжэ, һаяхан дүүрэбэ. Тус выставкэдэ сэсэг ургуулха 18 дуратайшуул хабаадажа, хамта дээрээ сэсэгүүдэй гушан баглаа табигдаа. Э. М. Руш, А. А. Дмитриева, А. М. Попова, Т. Я. Каратаева, П. Н. Бутина болон бусадай сэсэгүүд харагшадые баясуулаа. Һурагшад Лариса Аристархова, Галя Пономарева, Света Каратаева гэгшэд эрилтэ ехэтэй жюрин һайшаалда хүртэһэн байна. Баглаа сэсэгүүдэй нэрэнүүдынь баглаадаал адлихан һайхан, зохид... «Би баяр баясхалан танда хүргэнэб», «Бүмбэрсэг дэлхэймнай һайхан даа», «Зунай хүхюутэй дуун», «Эдир наһан», «Хүхэ нюдэн» гэхэ мэтэ. Выставкые хараһан хүн бүхэн һайшаалай дэбтэр соо сэсэг ургуулагшадта, выставкые эмхидхэгшэдтэ үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалание хүргэһэн байна.

Д. БАЛДАЕВ.

«ГЭСЭР»— СТУДЕНТНЭРЭЙ ОТРЯД

Буряадай хүдөө ажахын институдай экономическа факультедэй студентнэрһээ бүридэһэн «Гэсэр» гэжэ отряд Ториин моринной заводто июнь һарада ерээ һэн. Студентнэр Хулдад тосхондо малай байрые шэнэдхэн заһабарилха хэлсээтэй байгаа.

Түрүүшынгээ комсомолой суглаан дээрэ хүдэлмэреэ болзорһоо уридшалан дүүргэхэ гэжэ хараалһан юм. Ерээдүйн экономистнууд ажалһаа сүлөөтэй сагтаа Хулдад тосхондо ажаһуугшадта лекцинүүдые уншадаг, конкурснуудые үнгэргэдэг, тиихэдэ тосхоной ниитын ажабайдалда эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг һэн. Жэшээлэн хэлэбэл, Барилгашадай үдэртэ зорюулагдаһан студентнэрэй концерт хулдадайхидые хэды хужарлуулаа гээшэб. Илангаяа студентнэрэй агитбригадын гэшүүд Батомунко Чимитцыренов, Руслан Цыренов, Александр Скворцов гэгшэд харагшадайнгаа магтаалда хүртэһэн байха юм.

Гол ажалаа — малай байрые шэнэдхэн заһабарилгые хараалһан болзор соогоо дүүргээ.

Эрхимээр хүдэлһэнэй ба тосхоной ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө совхозой дирекци, партком, профком болон ВЛКСМ-эй комитет «Гэсэр» отрядай эрхим студентнэрые Хүндэлэлэй грамотануудаар урмашуулаа.

М. ГАЛСАНОВ.
Зэдын район.

ФУТБОЛ АЛДАБА

Сентябриин 5-най үдэр манай «Локомотив» өөрынгөө талмай дээрэ хүршэ Эрхүүгэй «Звезда» командые угтан абаа. Түрүүшын минутаһаа эдэбхитэй, эршэтэйгээр наадаһан хүршэнэрнай хойно хойноһоонь хоёр бүмбэгэ сохижо оруулба. Харин манайхин, «Локомотивай» добтолоошод яһалал оролдоо гэжэ хэлэлтэй. Зүгөөр И. Черных, А. Алферовэй, Ю. Кокориной сохиһон бүмбэгэнүүд онобшогүй байжа, воротагайнь сахын хажуугаар хиидэн гаражал байгаа. Забһарлалгын болохын урда тээхэнэ манай дүй дүршэлтэй футболист Сергей Кокорин одоолшье амжалта туйлаа. Тиигэбэшье 1:2 гэһэн тоо нааданай дүүрэтэр хубилаагүй.

Мүнөөдэр «Локомотив» өөрынгөө талмай дээрэ Ангарскын «Ангара» командатай уулзаха.

Манай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо» — ТАСС-ай материал. «ТАСС-ай шэнэ һонин». «Эршэтэйгээр хүдэлнэ»— Ю. Коркиной корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал». «Элидхэл соо халиргайгаар хэлэгдээ»— С. Селиврын статья. «Мал ажал—онсо шухала һалбари». «Хүсэһэндөө эрмэлзэнэ»— Н. Дегтяревой корреспонденци. Тобшо мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаһанда. «Манай булад хуяг»— ТАСС-ай материал. «Хилын саанаһаа» —ТАСС-ай корреспендентнүүдэй мэдээсэлнүүдһээ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ һонин, үйлэ хэрэгүүд, тоо баримта»— тобшо һонинной суглуулбари. Телевидениин программа. Соносхолнууд.

НАМАРАЙ ТҮРҮҮШЫН ҺАРА

Зулгы зохид зунаймнай хаһа дүүрэжэ, алтан шара набша намаагай һаршаганаса хиидэхэ хаһа—сентябрь һарын гараһаар арбаад хоног болобо. Урда һарануудта гэхэ гү, али июнь-июль болон августын түрүүшын хахадта республикын район бүхэндэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр хура бороо орожо, зарим газарта сабшалан, бэлшээри үерэй уһанда абтаа һэн. Тиихэдэ ехээр ороһон хура бороо тарянай, огородой ургасануудай эдеэшэхэ сагые хойшонь татаһан байгаа.

Август һарын хоёрдохи хахадһаа эхилһэн дулаан үдэрнүүдэй һүүлээр тарялан шарлажа, огородой эдеэн боложо эхилбэ гээшэ.

Эхилээд байһан намарай түрүүшын һарада нарата дулаан үдэрнүүд олон байхаар хүлеэгдэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ республикын ажахынуудай тарянай, огородой талмай дээрэ, саадуудта ургаса хуряалгын халуун хаһа оронхой.

Байгша оной сентябрь һарада сагай уларил урда жэлнүүдэйхидэ орходоо 1—2 градусаар үлүү дулаан байха хараатай. Һарын туршада дунда зэргээр 4—9 градус дулаан болохо, һарын туршада 30—45 миллиметр шииг нойтон орохо байна. Энэнь нормо соогоо байхаар хүлеэгдэнэ. Һарын хоёрдохи арбан хоногой эхиндэ, мүн һүүлшын үдэрнүүдтэ хура бороо орохо. Харин һарын һүүлшын арбаад хоногто хүйтэнэй ольбон үзэгдэжэ, нойтон саһан, хура бороо орохоор хүлеэгдэнэ. Тиихэдэ үглөөгүүр зарим нютагуудта үдхэн манатай байха, түрүүшын нэгэдэхи, хоёрдохи арбан хоногто һүниндөө 3—8 градус дулаан болохо. Республикын хойто болон баруун районуудта гурбан градус дулааһаа хоёр градус хүрэтэр хүйтэн болохоор багсаагдана. Һусад районуудта һүниндөө хюруу унаха, 0—3 градус хүрэтэр хүйтэн болохо. Гурбадахи арбан хоногто һүниндөө 2—7 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ. Үдэртөө 15—20, һарын һүүлшын үдэрнүүдтэ, 7—12 градус дулаан байха.

БАМ шадарай нютагуудта һарын туршада 40—50 миллиметр шииг нойтон орохо зэргэтэй.

Энэ һарада байгаалиин амитад үбэлдэ бэлдэжэ орохо. Галуунууд дулаан оронoo бусадаг, зумбараа, жэрхэнүүд нүхэндөө ородог гээшэ. Тиихэдэ хушын һамар түүлгэ, туруута ангуудые, уһанай шубуудые агналгын хаһа түлэгтөөороно.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Сентябриин 11-һээ 17 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 11.
ТАНКИСТНУУДАЙ УДЭР
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.35— Баримтата фильм. 9.55 —УССР-эй арадай хатарай «Ятрань» гэжэ габьяата ансамблиин ко..церт. 10.25— «Будильник». 10.55— «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 11.55— «Элүүр энхэ байлга». 12.40— «Үглөөнэй почто». 13.10—Совет газар дээрэ уулзалга. 13.40 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.10—В. Чичков. «Неоконченный диалог». Е. Вахтанговай нэрэмжэтэ Гүрэнэй академическэ театрай фильм-зужэг. 17.30—«Мүнөөдэр — Танкистнуудай үдэр». Советскэ Союзай маршал Р. Я. Малиновскиин нэрэмжэтэ бронетанкова сэрэгүүдэй сэрэгэй академиин начальник, Советскэ Союзай Герой бронетанкова сэрэгэй маршал О. А Лосик үгэ хэлэхэ. 18.00—Танкистын үдэртэ зорюулагдаһан концерт. 18.45—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.30—Футболоор СССР-эй чемпионат. 21.10—«Аяншалагшадай клуб». 22.00—«Время». 22.35—«Николай Гедда дуулана». 23.10—Сэрэгэй-прикладной зүйлөөр СССР-эй чемпионат. 23.40—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—Зарядкадаа зогсогты!» 9.15—«На край света»—уран һайханай фильм. 10.45—«Бассейн»—уран һайханай фильм. 10.55—СССР-эй Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй концерт. 11.50—«Снтохондо айлшаар». 12.30—Москвада болоһон уласхоорондын XIII кинофестиваль. 13.45—«Ан амитадай аймаг».

ПОНЕДЕЛЬНИК, 12
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 10.55 — «Небесные ласточки» — уран һайханай фильм» (1-дэхи ба 2-дохи сери). 13.05 — Шэнэ һонин. (13.10 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Поэт Мирсаид Миршакар» — баримтата фильм. 15.55 — «Рапсодия» — фильм-концерт. 16.25 — «Эжын һургуули». 16.55 — «Объектив». 17.25 — Тележурнал. 18.10 — «Эфиопи ороноор». Кино-шэнжэлэл. 18.40 — Лен болбосоруулдаг комбинадуудай хүсые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ тухай.

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Ургаса-83». 20.00 — Түрүү дүй дүршэл тухай кино-мэдээсэл.

Москва. 20.25 — «Вызываем огонь на себя» — 4 серитэй фильм (1-дэхи сери). 22.00— «Время». 22.35 — «Татьяна Доронина ба тэрэнэй рольнууд». 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Поединок» — баримтата фильм. 9.35 — «Игоревэ полк тухай үгэ» ба ородой культура». 8-дахи класс. 10.05 — «Ород хэлэн». 10.35 — «Игоревэ полк тухай үгэ» ба ородой культура». 8-дахи класс. 11.05 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ һурганаб?» 11.35 — В. И. Ленин. «Партийна организаци ба партийна литература». 10-дахи класс. 12.05— «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 12.40 — В. И. Ленин «Партийна организаци ба партийна литература. 10-дахи класс. 13.10 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 13.30 — «Багшада—хүгжэмэй хэшээл». 2-дохи класс. 14.30 — «Поэт Баратынский тухай дамжуулга». 15.35 — «Түүхын хуудаһанууд». 17.00— Шэнэ һонин.

Улаан Үдэ. 17.05 — Эстрадна концерт. 18.00 — Соносхолнууд. 18.10 — Дуунтай уулзалга (буряадаар). 18.40— Телевизор харагшадай захилаар концерт.

ВТОРНИК, 13
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Онтохондо айлшаар». 10.35 — Баримтата фильм. 10.55 — «Вызываев огонь на себя» — 4 серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 12.30 — Украинын арадай хүгжэмэй «Веселка» гэжэ ансамблиин концерт. 12.55— Шэнэ һонин (13.00 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.25 — «Г. Успенскиин зохёолнуудай хуудаһануудаар». 17.25 — Лозовая станциин локомотивна депогой дуунай ансамблиин концерт. 17.40,— «Амар сайн, үхибүүд». Телеочерк.

Улаан-Үдэ. 18.40 — «Байгал»— мэдээсэлэй программа (буряадаар). 18.40—Түрүү дүй дүршэл тухай кино-мэдээсэл. 19.00 — «Социалис мүрысөөнэй дневник».

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00— Мультфильм. 20.10— «Хүн ба хуули». 20.45 — «Вызываем огонь на себя» — уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Телевикторина. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Телевикторинын үргэлжэлэл.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Ангууд тухай дамжуулга. 9.35 — Түүхэ. 5-дахи класс. «Искусствын ба шажанда шүтэлгын бии бололго». 10.05 — «Француз хэлэн». 10.35— «Түүхэ»— 5-дахи класс. «Искусствын ба шажанда шүтэлгын бии бололго». 11.05 — «ПТУ-гай һурагшадта». «Гоё һайханиие ойлгодог байхаар хүмүүжүүлгэ». 11.35 — Хүгжэм. 3-дахи класс. «Ород арадай инструментнүүд». 11.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.10 — «Шатарай һургуули». 12.40 — Хүгжэм. 3-дахи класс. «Ород арадай инструментнүүд». 13.00 — Физикэ. 7-дохи класс. «Байгаалида ба техникэдэ дулаа дамжуулга». 13.30 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 4-дэхи класс. «Наран ба наранай системэ». 13.50 — «Француз хэлэн». 14.20 — Джек Лондоной ажабайдалай

СРЕДА, 14.
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 10.35—«Вызываем огонь на себя» — 4 серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 11.50 — Баримтата фильмүүд. 12.25— «Композитор Евгений Жарковскиин дуунууд». 13.05— Шэнэ һонин (13.10 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35— «Байгал. Шэнэ намтар». 16.05 — Мультфильм. 17.00 — «Ажалай четвертиин хэшээлнүүд». 17.30 — А. Александровай нэрэмжэтэ хоёр дахин Улаан тугта дуу, хатарай ансамблиин концерт. 18.00 — «Дохёогоо үгыт, горнистнар!» 18.45 — «Хүхюун нотонууд».

Улаан Үдэ. 19.15 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.35 — Түрүү дүй дүршэл тухай кино-мэдээсэл.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Ургаса-83».

Москва. 20.35 — «Вызываем огонь на себя»—4 серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 22.00 — «Время». 22.30 — Баримтата экран. 23.35 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35 — Астрономи. 10-дахи класс. «Астрономиин гол онол арганууд». 10.05— «Немец хэлэн». 10.35 — Астрономи. 10-дахи класс. «Астрономиин гол онол аргануд». 11.05 — ПТУ-тай һурагшадта. Түүхэ. В. И. Ленин «Коммунын дурасхаалда». 11.35 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. «Арадай ажахыда биологи». 12.05 — «Таанадта, түрэлхид». 12.40 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. «Арадай ажахыда биологи». 13.10 — Обществоведени. «Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тухай КПСС-эй XXVI съезд. 13.40 — «Немец хэлэн». 14.10 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». «Три источника и три составных части марксизма». 14.40 — А. Н. Островский. «Залинта газар». 15.25 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

ЧЕТВЕРГ, 15
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Дохёогоо үгыт, горнистнар!» 10.40 — «Вызываем огонь на себя» — уран һайханай фильм (3-дахи сери). 12.00—Баримтата фильм. 12.20 — «Урданай аялга һайхан дуунууд». 13.05 — Шэнэ һонин. (13.10 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.35 — «Азиин ба Африкын оронуудай уран зохёолшодой VII конференциие угтуулан». 17.00 — «Хүхюун стартнууд». 17.45 — «Эрдэм, техникын талаар Ленинскэ комсомолой шангай лауреадууд. 18.00 — «Шатарай һургуули». 18.30 — «Зураг бүхэндэнь— наран». 18.45—Футбол. УЕФА-гай кубок. «Динамо» (Киев)— «Лаваль» (Франци).

Улаан-Үдэ. 19.30 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар).

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгал» —мэдээсэлэй программа. 20.20 — «Зүүн Сибирь»—киножурнал.

Москва. 20.30—Футболоор Европын чемпионуудай кубок. «Динамо» (Минск)—«Грассхопперс» (Швейцари). 22.00—«Время». 22.35—Футбол. УЕФА-гай кубок. «Спартак» (М).—«Хик» (Финлянди). 23.20—Алас Дурнын мюзик-холлой артистнуудай концерт. 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35—А. С. Пушкин «Капитанай басаган». 7-дохи класс. 10.05—Испан хэлэн. 10.35— А. С. Пушкин «Капитанай басаган». 7-дохи класс. 11.05 — ПТУ-гай һурагшадта. Астрономи. «Бодото байдалда астрономи хэрэглэлгэ». 11.35—Зоологи. 7-дохи Класс. 12.00—«Эжын һургуули». 12.30—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.40—Зоологи. 7-дохи класс. 13.05—Түүхэ. 4-дэхи класс. 13.35—«Испан хэлэн». 14.05—А. Фадеев. «Залуу гвар-

ПЯТНИЦА, 16
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —Мультфильмнүүд. 10.35 — «Хүхюун стартнууд». 11.40— «Аяншалагшадай клуб». 12.30 —Фортепианна хүгжэмэй концерт. 13.20—Шэнэ һонин. (13.25 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—«Мексикэтэй уулзалга». 16.05—Мексикан хүгжэмэй концерт. 16.35—«Ород хэлэн». 17.10—«Москва шадарай хүдөө нютагуудай мүнөөдэр ба үглөөдэр». 17.40—И. Брамс. «3-дахи номерой квартет».

Улаан-Үдэ. 18.20—«Байгал» —мэдээсэлэй программа. 18.40 —«Ургаса хуряалга-83».

Москва. 19.05—И. Кобзон дуулаха. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—Шэнэ һонин (буряадаар). 20.10—«Талын • галнууд»—тележурнал (буряадаар).

Москва. 20.55—«Вызываем огонь на себя»—4 серитэй уран һайханай фильм. (4-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35— «Конкурс в магазине» «Мелодия». — фильм-концерт. 23.25 — Түймэрэй-прикладной спортоор СССР-эй чемпионат. 23.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35—Түүхэ. 4-дэхи класс.10.05—«Англи хэлэн». 10.35—Түүхэ. 4-дэхи класс. 11.05—ПТУ-гай һурагшадта. Юрэнхы биологи. 11.35—Түүхэ. 7-дохи класс. 12.05—«Поэзи». Михаил Луконин. 12.40—Түүхэ. 7-дохи класс. 13.10—Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 13.40 —А. М. Горькиин драматурги. «Мещане». 14.30—«Англи хэлэн». 15.00—«Эртэ урдын Русин искусство». 15.30—Хуули мэдэхэ гүш?» 16.15—Шэнэ һонин.

СУББОТО, 17
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55 —Физкультура эрхилэгшэдтэ заабаринууд». 10.10—«Булаг». 10.50—«Спортлотогой» 38-дахи тираж 11.00—«Вызываем огонь на себя—уран һайханай фильм. (4-дэхи сери). 12.05—«Таанадта, түрэлхид». 12.35—«Харгын аюулгүйе сахиха». 13.05—Арадай уран бэлиг тухай телепрограммануудай «һолонго» гэжэ уласхоорондын 5 фестиваль. Алжирай арадай хатар. 13.40—СССР-эй арадай артист И. Ильинский совет авторнуудай зохёолнуудые уншаха. 14.30—Гүрэнэй камерна «Виртуозы Москвы» гэжэ оркестрэй концерт. 15.20—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 15.35—«Морские рассказы» — уран һайханай фильм. 16.50— Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 17.20 — «Москва—Сан-Диего—Калифорни». Кинорежиссернууд В. Грамматикова, А. Митта, Ф. Хитрук, уран зохёолшо А. Алексин хөөрэлдөөндэ хабаадаха. В. Познер дамжуулгые хүтэлхэ. 18.15—«Ан амитадай аймагта». 19.30—«Уран зураашад тухай хөөрөөн». 20.00— «Такова спортивная жизнь»— уран һайханай фильм. (1-дэхи ба 2-дохи сери). (Англи). 22.00 —«Время». 22.35—Хүгжэмтэ дамжуулга. 23.45—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.25 —Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Физкультура эрхилэгшэдтэ заабаринууд. 9.30—«Үглөөнэй почто». 10.00 —Баримтата фильм. 10.30 — Мурманскын телестудиин программа. 11.30—«Үнэн зүрхэнһөө». Донбассай шахтернуудтай уулзалга. 13.40—«Поль Гоген»—7 серитэй уран һайханай фильм. (Франци). (4-дэхи ба 5-дахи сери). 15.30—Свердловск...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина... Н-03613. Заказ № 210. Индекс ...